

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ
ФАКУЛЬТЕТ СЦЕНІЧНОГО МИСТЕЦТВА
Кафедра режисури

Кваліфікаційна робота
на здобуття освітнього ступеня «Магістр»

**БЛАГОДІЙНА ІМПРЕЗА В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО
СЦЕНІЧНОГО МИСТЕЦТВА ЄВРОПИ ТА УКРАЇНИ**

Виконала:

здобувачка вищої освіти магістратури
галузь знань 02 «Культура і мистецтво»
спеціальність 026 «Сценічне мистецтво»
Вікторія САМІЙЛЕНКО

Науковий керівник:

доцент кафедри режисури, кандидат
мистецтвознавства
Вікторія БУГАЙОВА

Наукові рецензенти:

- 1) кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри режисури ХДАК
Світлана ШУМАКОВА;
- 2) кандидат мистецтвознавства,
викладач кафедри історії музики та
музичної етнографії ОНМА
ім. А. В. Нежданової
Олена СТРИЛЬЧУК

Допущено до захисту
Зав. кафедри _____ / Ольга ЛАЧКО /
11 грудня 2024 р.

Харків
2024

Харківська державна академія культури

Факультет сценічного мистецтва
Кафедра режисури
Ступень вищої освіти «Магістр»
Галузь знань 02 «Культура і мистецтво»
Спеціальність 026 «Сценічне мистецтво»

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Завідувач кафедри режисури
_____ / Сергій ГОРДЄЄВ /
18 жовтня 2023 р.

ЗАВДАННЯ на виконання кваліфікаційної роботи здобувачки вищої освіти Вікторії САМІЙЛЕНКО

1. Тема кваліфікаційної роботи:

**«БЛАГОДІЙНА ІМПРЕЗА В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО СЦЕНІЧНОГО
МИСТЕЦТВА ЄВРОПИ ТА УКРАЇНИ»**

наукова керівниця – доцент кафедри режисури, кандидат мистецтвознавства
Вікторія БУГАЙОВА

затверджені рішенням кафедри режисури від 18 жовтня 2023 року.

2. Строк подання роботи – 11 грудня 2024 року.

3. Вихідні дані – в роботі досліджуються благодійні акції в контексті сучасного європейського сценічного мистецтва.

4. Зміст кваліфікаційної роботи (перелік питань, що потребують розробки):

1. ВСТУП
2. РОЗДІЛ 1.
3. РОЗДІЛ 2.
4. РОЗДІЛ 3.
5. ВИСНОВКИ
6. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ
7. ДОДАТКИ

5. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи

Розділ	Відомості про консультантів розділів кваліфікаційної роботи	Підпис і дата	
		Завдання я видав	Завдання я прийняв
Вступ	кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри режисури Світлана ШУМАКОВА	01.10.23	20.11.23
Розділ 1	доктор культурології, професор кафедри майстерності актора Антоніна КІКОТЬ	04.03.24	18.03.24
Розділ 2	кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри режисури Світлана ШУМАКОВА	06.07.24	25.07.24
Розділ 3	кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри режисури Світлана ШУМАКОВА	11.09.24	29.09.24
Висновки	доктор культурології, професор кафедри майстерності актора Антоніна КІКОТЬ	10.09.24	17.09.24
Список використаних джерел	доктор культурології, професор кафедри майстерності актора Антоніна КІКОТЬ	03.10.23	19.10.23
Додатки	доктор культурології, професор кафедри майстерності актора Антоніна КІКОТЬ	17.09.24	19.09.24

6. Дата видачі завдання – 18 жовтня 2023 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання	Примітка
1.	Вступ	20.11.23	
2.	Розділ 1	01.03.24	
3.	Розділ 2	01.06.24	
4.	Розділ 3	01.09.24	
5.	Висновки	10.09.24	
6.	Список використаних джерел	20.10.23	
7.	Додатки	20.09.24	
8.	Редагування тексту	30.10.24	
9.	Збір рецензій	18.11.24	

Здобувачка вищої освіти: _____ Вікторія САМІЙЛЕНКО

Науковий керівник
роботи: _____ Вікторія БУГАЙОВА

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ БЛАГОДІЙНОЇ ІМПРЕЗИ.....	11
1.1. Аналіз джерельної бази	11
1.2. Наукові підходи та методи	16
1.3. Визначення основних понять меценатство, благодіна акція та імпреза	18
Висновки до розділу 1	20
РОЗДІЛ 2 . БЛАГОДІЙНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА УКРАЇНСЬКОГО ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СЦЕНІЧНОГО МИСТЕЦТВА СЬОГОДЕННЯ	22
2.1. Підґрунтя зародження благодійності як феномена.....	22
2.2. Сучасні прояви благодійності як невід’ємної суспільної складової.....	27
2.3. Феномен благодійної акції в контексті сценічного мистецтва сучасності	33
Висновки до розділу 2	38
РОЗДІЛ 3 . ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ БЛАГОДІЙНИХ АКЦІЙ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ТА УКРАЇНСЬКОМУ СЦЕНІЧНОМУ МИСТЕЦТВІ СУЧАСНОСТІ.....	40
3.1. Європейські новітні мистецькі благодійні проекти.....	40
3.2. Персоналії історії благодійних акцій в сучасному сценічному мистецтві..	43
3.3. Рекомендації щодо покращення організації та ефективності українських благодійних заходів у мистецтві на основі успішного досвіду провідних країн.....	48
Висновки до розділу	51
ВИСНОВКИ.....	54
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	58
ДОДАТКИ.....	64

ВСТУП

Обґрунтування вибору теми дослідження. У сучасному світі благодійність є невід’ємною суспільною складовою та вагомим компонентом життя будь-якої країни. У продовж 2022–2024 рр. 74% українців долучалися до благодійності. Мотивація українців допомогти має наслідки емоційного та раціонального підґрунтя. Благодійні заходи створені для збору коштів на окремі потреби цивільних людей або ж військових.

Благодійність є складовою сценічного мистецтва сучасності, яка набула найбільшої актуалізації саме у наявній воєнній ситуації. Сучасне сценічне мистецтво зображує повсякденну дійсність та прагне цілеспрямовано впливати на неї.

Вплив війни на сценічне мистецтво, насамперед, помітний у період після початку російського вторгнення в Україну. Після цього майже всі українські театри, центри культури, тощо відмовилися від традиційної мистецької діяльності та перейшли до волонтерської, використовуючи свої ресурси для захисту держави та створюючи не тільки благодійні заходи, а забезпечуючи укриття для потребуючих, надаючи всіляку допомогу тим, хто бореться. Війна підсилила почуття патріотизму (під час бойових дій в державі сформулювалися різноманітні творчі спільноти), стала каталізатором для розвитку благодійності в Україні.

Отже, створення таких акцій є актуальним в сучасному світі, тому що їх прямою місією є допомогти, а прихована мета – набути у суспільстві таких рис, як людяність, вдячність, патріотизм та співчуття до оточуючих.

Незважаючи на достатню кількість наукових джерел, які розглядають різні аспекти запропонованої теми, в сучасній науці тема благодійності з точки зору сценічного мистецтва ґрунтовно не досліджувалося. Це дозволяє обрати вище згадану тему для магістерського дослідження. Вона сприятиме розумінню поняття благодійної акції та дозволить розширити діапазон творчості в контекст сценічного мистецтва.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами та темами. Магістерське дослідження виконано відповідно до плану наукових досліджень кафедри режисури Харківської державної академії культури 2024–2025 рр., затвердженого на засіданні кафедри (протокол № 2 від 28 серпня 2024 р.), та є складової теми «Актуальні науково-дослідні пошуки в контексті сценічного дискурсу».

Мета і завдання дослідження. *Мета* полягає у дослідженні благодійної імпрези як фактору реалізації визначених намірів в контексті сучасного українського та європейського сценічного мистецтва.

Мета формує завдання:

- проаналізувати джерела дослідження;
- визначити методи дослідження;
- проаналізувати підґрунтя зародження й розвитку благодійних акцій в культурно-мистецькій сфері;
- виявити тенденції розвитку явища благодійної акції в контексті сучасного сценічного мистецтва;
- проаналізувати український контекст розвитку благодійності, організації благодійних акцій;
- детально охарактеризувати соціально-благодійні акції;
- висвітлити соціально-благодійну імпрезу Європи та України за часів російської агресії.

Об'єктом дослідження є напрям благодійності в сучасному європейському та українському сценічному мистецтві.

Предметом дослідження є характерологія і сутнісні змісти благодійних акцій, що актуалізуються в сучасному культурно-мистецькому контексті.

Методи дослідження. Для розкриття теми використовуються такі підходи: міждисциплінарний (оскільки для повного розкриття обраної теми залучено данні різних наукових дисциплін (політології, соціології, історії культури та мистецтва, психології творчості тощо), мистецтвознавчий (з метою осмислення художніх особливостей напряму благодійності в сучасному

європейському та українському сценічному мистецтві), культурологічний (з метою осмислення культурного підґрунтя розвитку благодійних акцій) та взаємопов'язаних методів.

У рамках мистецтвознавчого підходу:

- метод контент-аналізу (з метою розгляду численних матеріалів, зокрема електронних журналів та онлайн-бібліотек з історії мистецтва, новин, словників та енциклопедій, а також довідників, порталів тощо);
- герменевтичний метод (з метою тлумачення культурно-мистецьких характеристик предмета, що вивчається в даній роботі);
- дискрептивний метод (з метою вивчення аспектів розвитку благодійних акцій в контексті сучасного європейського сценічного мистецтва та впливу благодійної діяльності на нього);

Названі методи використовуються у взаємодії із загальнонауковими методами – теоретичного осмислення й узагальнення, що сприяє відбиттю результатів та підсумків дослідження.

У рамках культурологічного підходу:

- метод аналізу джерел (з метою формування теоретичного підґрунтя обраного дослідження);
- метод термінологічного аналізу (з метою визначення основних понять дослідження);
- метод історико-культурного аналізу (з метою поглибленого вивчення виникнення, становлення та хронологічної послідовності розвитку благодійних акцій та розгляду деяких культурних факторів, що мають вплив на благодійні акції та їхню мистецьку організацію в сучасному європейському та українському сценічному мистецтві);
- аксіологічний метод (з метою розширеного вивчення ціннісного значення благодійних акцій).

Наукова новизна одержаних результатів є удосконаленням та набуттям подальшого розвитку дослідження меценатської діяльності, зокрема, благодійних акцій в сучасному сценічному мистецтві Європи та України.

Удосконалено поняття «благодійна акція» та «благодійна імпреза» в контексті специфіки сценічного мистецтва.

Набуло подальшого розвитку осмислення проблемного поля благодійності та меценатської діяльності в площині європейського сценічного мистецтва сьогодення.

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості використання матеріалу дослідження в практичній діяльності сучасних митців. Одержані висновки магістерського дослідження можуть бути використані в навчально-методичних, наукових, педагогічних розробках, крім того, безпосередньо сприяти подальшому розвитку та поглибленню тематично споріднених напрямів дослідження, зокрема специфікації соціально-благодійних акцій за даними матеріалами можливо розробити навчальний спецкурс «Благодійна імпреза – сучасний вид творчої діяльності сьогодення».

Матеріали магістерської роботи можуть знаходити застосування в змістовому контексті цілого ряду курсів з підготовки майбутніх режисерів та акторів: «Рецензентський практикум», «Державна політика в галузі культури і мистецтва», «Інноваційні форми святкової культури», «Івен-індустрія як сучасний вид організації масового заходу», «Креативне мислення у режисерській арт-практиці», «Режисура культурно-дозвілєвих програм», «Режисура та майстерність актора», «Практикум з дослідницької діяльності» тощо.

Апробація результатів дослідження. Основні положення роботи обговорювались на засіданнях кафедри режисури ХДАК.

Апробація дослідницьких результатів здійснена на Міжнародній науково-теоретичній конференції «Культура та інформаційне суспільство XXI ст.» (18–19 квітн. 2024 р. Харків, ХДАК) і Всеукраїнській заочній науковій

конференції «Актуальні дискурси мистецтва естради: традиції та європейська інтеграція» (19 квітн. 2024 р. Київ, КНУКіМ).

Крім того, в рамках авторської роботи в якості організатора благодійних концертів на підтримку збройних сил України: *«Україна незламна»* (14 січня 2023 р.) – Черкаська обл., с. Мошни; *«Танець як життя»* (27 квітня 2024 р.); *«Вишиванка – духовна броня українців»* (25 травня 2024 р.) - Черкаська обл., с. Софіївка.

А також авторської роботи в якості організатора благодійних заходів на підтримку збройних сил України: *«Незламним українкам»* (9 березня 2024 р.; 11 березня 2023 р.); *«Разом до Перемоги!»* (23 серпня 2024 р.; 19 серпня 2023 р.; 19 серпня 2022 р.) – Черкаська обл., с. Мошни.

Тему дослідження відбито в публікаціях:

1. Самійленко В. В. Благодійні акції в контексті сучасного сценічного мистецтва. *Культура та інформаційне суспільство XXI ст.*: матеріали Міжнар. наук.-теорет. конф. (18–19 квітн. 2024 р.). Харків: ХДАК, 2024. С. 55–56.

2. Самійленко В. В. Сучасні прояви благодійних ініціатив у сфері мистецтва. *Актуальні дискурси мистецтва естради: традиції та європейська інтеграція.*: матеріали Всеукр. заочн. наук.-конф. (19 квітн. 2024 р.). Київ: КНУКіМ, 2024. С.

Структуру роботи складають: вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел з 49 найменувань (з них іноземною мовою – 10), 7 додатків (9 сторінок); основний зміст 51 сторінка, загальний обсяг роботи 71 сторінка.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Аналіз джерельної бази

Людина, не в змозі повноцінно розвиватися без соціуму. Культура та суспільство – елементи, що доповнюють одне одного. Етнограф Едвард Тайлор дав культурі таке визначення: «Культура, або цивілізація, в широкому етнографічному значенні складається загалом своєму із знання, вірувань, мистецтва, моральності, законів, звичаїв і деяких інших здібностей і звичок, засвоєного людиною як членом суспільства» [11, с. 5].

Війна дала зрозуміти і висвітлити слабкі місця культурного сектору. Саме зараз потрібно розвивати та примножувати українську культуру, через увагу до нашої країни закордонних друзів. У сучасному сценічному мистецтві України теж відбуваються зміни. Молодь віддає перевагу різноманітним шоу та арт – проектам, але це все можна назвати одним терміном – захід (*Додаток А*).

У ХХІ столітті сценічне мистецтво набувало нових форм підлаштовуючись під умови сьогодення. Наприклад, у 2020 році стрімко набирали обертів онлайн – заходи (*Додаток А*), що давали змогу спостерігати дійство з будь, якого місця. З початком повномасштабного вторгнення росії на територію України, сучасне сценічне мистецтво має знаходити нові форми та способи втілення.

Військовий стан створює певні умови в роботі організаторів подій , під які ми маємо підлаштовуватися. Тому наразі відбувається пере винайдення форматів культурних подій. Певними умовами є забезпечення укриттів, генераторів на випадок запланованих або ж незапланованих відключень світла та доступ до мережі інтернет. Зараз набирає популярності – благодійний захід

та волонтерська акція (*Додаток А*). Організатором яких виступають різні фонди, волонтери, або просто діячі мистецтва.

Тобто створення будь – яких благодійних акцій (*Додаток А*), заходів та ін. є неприбутковим, а лише в цілях допомоги на потреби, які на думку організаторів є наразі вкрай необхідними. Тим більше що в умовах збройної російської агресії проти України, цих потреб дуже багато і більшість з них вирішуються коштами людей, які мають бажання та співчуття, розуміючи становище у якому знаходяться українці вже понад двох років.

Р. Сербин у праці «Теоретико-правові засади поняття благодійної діяльності» [36] зазначає, що благодійність, яка проявляється як добровільна допомога від одних членів суспільства іншим, має широкі можливості для реалізації і не повинна обмежуватися конкретними сферами чи об'єктами діяльності. Держава, як соціальний інститут, також відповідає за справедливий розподіл ресурсів та організацію життя громадян, щоб зменшити кількість нужденних. Через це сфери діяльності держави та благодійників часто перетинаються або навіть збігаються. Важливо знайти правильний баланс між цими двома соціальними інститутами для максимізації їхнього впливу. В історії України існує не так багато успішних прикладів такої взаємодії. Іноді держава або ігнорувала необхідність благодійної діяльності, або ж заважала їй, що призводило до соціальної апатії та утриманства. Сьогодні необхідно, щоб держава усвідомила важливість підтримки благодійності та створила відповідну правову і організаційну основу для цієї сфери.

У статті С. Пасічніченко «Благодійність як соціальний феномен та основа формування соціальної допомоги» [28] детально розглянуто поняття «благодійність», що є ключовим аспектом соціальної допомоги та підтримки в суспільстві. Проаналізовано, як суспільне життя впливає на формування і розвиток цього поняття, враховуючи історичні, соціальні та культурні контексти, які визначають його значення і застосування.

Розглянуто основні напрями благодійної діяльності в Україні, зокрема, у сферах соціальної допомоги, охорони здоров'я, освіти та культурного розвитку.

Виявлено різноманітні форми благодійності: фінансова підтримка, матеріальна допомога, волонтерська діяльність та організація благодійних заходів. Визначено, як ці форми адаптуються до потреб суспільства та надають допомогу різним категоріям громадян.

Стаття також узагальнює роль держави у благодійній діяльності, акцентуючи на необхідності створення правової та організаційної бази для підтримки благодійних ініціатив. Держава може стимулювати благодійність через податкові пільги, субсидії та інші інструменти, що заохочують участь у соціальних проектах.

У дослідженні Л. Азарцевої «Вплив меценатства як форми благодійності на розвиток стародавніх культур» [1] розглядається генезис і еволюція благодійності в стародавніх культурах, а також формування інституту меценатства під впливом економічних і соціально-політичних умов того часу. Аргументується, що виникнення і розвиток меценатства було тісно пов'язане з потребами і викликами, що постали перед суспільствами стародавності, такими як фінансова нестабільність або соціально-політична напруга. Аналізується внесок протомеценатів у збагачення культурного спадку, відзначаючи їхній вклад у підтримку мистецтв, науки та освіти.

Особливу увагу приділено виникненню писемності як ключового фактора, що зумовив текстову діяльність і створення перших бібліотек. Писемність сприяла систематизації знань і формуванню архівів, що стали важливими центрами зберігання і поширення стародавніх текстів. Доводиться, що саме в цих бібліотеках вперше почали систематично збирати, зберігати та охороняти стародавні документи, що відіграло значну роль у збереженні і передаванні культурної спадщини наступним поколінням.

У статті В. Пархомчука «Сучасні тенденції розвитку благодійництва» [26] досліджуються сучасні тенденції розвитку благодійності, зокрема аналізуються новітні підходи та інновації в цій сфері. Розглядаються основні напрямки, в яких відбуваються зміни, такі як зростання значення корпоративної соціальної відповідальності, впровадження нових технологій і платформ для збору коштів,

а також участь цифрових медіа та соціальних мереж у популяризації благодійних ініціатив. Особлива увага приділяється зміні ролі донорів та отримувачів допомоги в умовах глобалізації та соціальних трансформацій. Аналізуються ефективність нових моделей благодійності, як-от краудфандинг (*Додаток А*), мікродонорство та партнерство між державними і недержавними організаціями. Стаття також розглядає виклики, які постають перед сучасною благодійністю, зокрема питання прозорості та ефективності використання коштів. Висновки підкреслюють необхідність адаптації благодійних стратегій до нових реалій і тенденцій для забезпечення їхньої стійкості та впливовості в майбутньому.

У статті В. Герасименко та І. Сотника «Розвиток благодійності серед українців під час війни» [8] детально розглянуто феномен благодійності в Україні в умовах російсько-української війни, зокрема аналізується вплив конфлікту на формування та еволюцію благодійних ініціатив. Особливу увагу приділено різноманітним формам благодійності, включаючи як грошові, так і негрошові (матеріальні, медичні, волонтерські) внески. Проаналізовано динаміку фінансової підтримки, її основні джерела, а також напрямки, в яких здійснюється благодійна діяльність. Вивчено, як благодійність відповідає на виклики війни, адаптуючи свої стратегії та механізми для ефективної допомоги постраждалим.

Стаття також досліджує, як благодійні ініціативи вплинули на розвиток солідарної економіки в Україні, зокрема на формування нових соціальних структур і мереж підтримки. Окремо розглянуто роль благодійності у формуванні національної ідентичності та патріотизму, а також у підтримці соціальної згуртованості в умовах воєнного часу. Висвітлено ключові проблеми та досягнення української благодійності, включаючи питання прозорості та ефективності, а також перспективи її розвитку в майбутньому. Стаття підкреслює важливість благодійності як важливого елемента соціального захисту та економічної стабільності в умовах тривалого конфлікту.

У статті І. Скавронської та А. Гончарук «Тенденції розвитку креативних індустрій в країнах Європейського Союзу» [37] розглядається феномен креативних індустрій як новий важливий елемент сучасної світової економіки. Досліджено сутність і значення креативних індустрій, які з'являються як результат зростаючого значення творчості і інновацій у різних сферах економічної діяльності. Основну увагу приділено популярній моделі класифікації креативних індустрій, запропонованій ЮНКТАД (Об'єднання націй з питань торгівлі та розвитку), яка систематизує креативні індустрії за їхніми функціональними і економічними характеристиками.

В статті детально розглянуто сутність програми «Європа 2020», яка визначає стратегічні пріоритети розвитку економіки ЄС, включаючи підтримку креативних і культурних секторів. Особливу увагу приділено Європейському альянсу креативних індустрій, що створює платформу для співпраці і розвитку креативних секторів у Європі. Окреслено, як ці ініціативи сприяють інтеграції і підтримці креативних індустрій у господарстві ЄС.

Проаналізовано вплив креативно-культурної діяльності на сучасний стан економіки країн Європи, зокрема її роль у стимулюванні економічного зростання, створенні нових робочих місць та розвитку культурних і соціальних інфраструктур. Визначено найбільші перспективні ринки креативних індустрій в європейських економіках, включаючи основні тенденції та фактори, що впливають на їхній розвиток. Стаття підкреслює важливість креативних індустрій для інноваційного розвитку та конкурентоспроможності європейських економік і розглядає можливості подальшого розширення їхнього впливу на світову економічну сцену.

Отже, аналіз джерельної бази проблеми благодійної імпрези в контексті розвитку сучасного сценічного мистецтва Європи та України продемонстрував, що в Україні благодійність у культурі набирає популярності, але потребує удосконалення для забезпечення стабільності та ефективності. Європейські країни демонструють розвинену інфраструктуру благодійності в культурі, впроваджуючи як традиційні, так і інноваційні підходи до фінансування.

Обидва регіони репрезентують зростання уваги до соціальних та культурних проєктів, що свідчить про позитивні зміни у фінансуванні мистецтва. Важливим у цьому напрямі є і розвиток партнерства між державними і приватними секторами для досягнення максимального ефекту від благодійних ініціатив.

1.2. Наукові підходи та методи

У даній магістерській роботі використовується комплекс наукових підходів та методів.

Метод аналізу джерел – для ретельного вивчення обраної теми. Цей метод, в першу чергу, стосується виявлення особливостей розвитку благодійності та притаманних їй внутрішніх закономірностей.

Після проведення аналізу практичних успіхів сучасної благодійної сценічної діяльності ми можемо досягнути всі її організаційні особливості та вимоги, необхідні для створення благодійної акції у сценічному мистецтві.

Термінологічний аналіз – це метод, що забезпечує визначення термінів та понять, що стосуються безпосередньо дослідження. Надає тлумачення та роз'яснення, як наукових термінів.

Після проведення аналізу теорії та практичної реалізації благодійних заходів ми можемо краще зрозуміти своєрідність благодійності у мистецтві.

У роботі використовується метод історико-культурного аналізу, що акцентує увагу на вивченні виникнення, становлення та хронологічної послідовності розвитку благодійних акцій та розглядаються деякі культурні фактори, що мають вплив на благодійні акції та їхню мистецьку організацію в сучасному європейському та українському сценічному мистецтві.

Аксіологічний метод слугував дослідженням благодійних починань у сфері мистецтва як такого та визначення цінності благодійних акцій у сучасному світі та умовах війни.

У рамках мистецтвознавчого підходу під час дослідження було виявлено художню специфіку благодійних заходів, а також їхніх особливостей.

Під час роботи, використовувався метод контент-аналізу, завдяки якому дослідження було значно розширено через електронні журнали та онлайн-бібліотеки з історії мистецтва. Також новини, словники та енциклопедії, а також довідники, портали тощо. Що надало змогу дослідити розвиток благодійної діяльності у сучасному сценічному мистецтві.

Герменевтичний метод передбачає аналіз та тлумачення культурно-мистецьких характеристик предмета, що вивчається в даній роботі.

Дискрептивний метод використовується для вивчення та дослідження аспектів розвитку благодійних акцій в контексті сучасного європейського сценічного мистецтва та впливу благодійної діяльності на нього.

Можна підсумувати, що спираючись на різноманітні наукові методи і підходи магістерського дослідження, забезпечено всебічний підхід до аналізу благодійних акцій у сценічному мистецтві. Використання методів аналізу джерел, термінологічного аналізу дозволяє детально розглянути особливості благодійної діяльності. Метод історико-культурного аналізу сприяє розумінню еволюції та культурних змін напряду благодійності в контексті мистецтва. Аксіологічний метод допомагає оцінити цінність благодійних ініціатив. Мистецтвознавчий підхід і контент-аналіз розширюють уявлення про художні аспекти та сучасний розвиток благодійності, тоді як герменевтичний та дискрептивний методи дозволяють поглибити розуміння і вплив благодійних заходів.

1.3 Визначення основних понять: благодійність та благодійна імпреза

Різноманітний набір термінів та понять, пов'язаних з мистецтвом створює виклик для будь-якої його форми. Якщо в даному випадку предмет дослідження виглядає як малодосліджений та актуальний у порівнянні з усталеними видами мистецтва.

Поняття «благодійність» закріпилося в суспільній свідомості як гуманістичний заклик надавати допомогу нужденним незалежно від національної, расової, соціальної чи релігійної приналежності. Практика доброчинної допомоги та сучасні дослідження суспільних наук показали, що моральні основи благодійності не суперечать релігійним канонам жодної з трьох світових релігій. Християнство при цьому розглядається як ідейне джерело благодійності [39, с. 96].

Благодійна імпреза – це захід, організований з метою збору коштів або іншої допомоги для нужденних, благодійних організацій чи окремих осіб, які потребують підтримки. Такий захід може бути організований у формі концерту, вистави, аукціону, ярмарки, спортивного змагання та іншої активності, спрямованої на залучення громадськості та отримання пожертвуваль. Благодійна імпреза поєднує в собі елементи мистецтва, культури та соціальної активності, стимулюючи учасників до доброчинності та підвищення обізнаності про важливі соціальні питання.

Благодійна організація – це юридична особа приватного права, яка діє на підставі статуту і визначає благодійну діяльність як основну мету своєї діяльності. Вона не оподатковує благодійну допомогу, яку збирають благодійники, та має пільги з оподаткування для отримувачів благодійної допомоги. Благодійна організація не сплачує податок на прибуток за умови включення до Реєстру неприбуткових установ та організацій. Вона реалізує довготривалі благодійні програми спільно з великими корпораціями та міжнародними організаціями, а також має можливість отримання постійного фінансування благодійної діяльності через благодійні ендавменти (власний «цільовий капітал») та сервітути [6].

Наразі є безліч проявів та форм благодійних ініціатив у сценічному мистецтві. Існують збори на «банку», аукціони, гастрольна діяльність артистів та створення благодійних акцій.

Митці можуть бути залучені до благодійної діяльності, в якій іде збір коштів (або фандрейзинг (*Додаток А*) від англ. fundraising) на «банку». Перед

сценою встановлюється бокс, у який глядачі можуть пожертвувати кошти. Крім того, фізичні особи можуть зробити внесок на рахунок благодійної організації, використавши унікальний GQ – код або банківські реквізити.

Наступним способом збору коштів є аукціон (*Додаток А*). Твори мистецтва є найпоширенішими предметами, які продаються на аукціоні. Витвори дитячого мистецтва, особисті речі відомих артистів. Користуються великим попитом робота, які спираються на «залишки» війни, такі як труби та фрагменти ракет, включаючи використання снарядів і РПГ.

Виступи артистів також можуть бути продуктивною формою збільшення благодійних пожертвувань. У цьому випадку необхідно організаторам дотримуватись вимог Закону «Про гастрольні заходи в Україні» де зазначено, що такі тури «не мають бути прибутковими, у покриття входять лише витрати на організацію та проведення» [31].

Принципи драматургії диктують створення благодійних акцій (заходів). Всю силу має використання засобів режисури та її художньої структури. Характеристики таких стилів сценічного мистецтва, як збірний концерт, тематична вистава або індивідуальне шоу. Створення таких заходів відбувається через композиційну побудову сценічної дії. Чітке зображення, точний хронометраж і логічний вибір виразних прийомів. Під час зародження події для благодійності, організатори повинні природно й органічно вписатися в структуру заходу збір коштів, через виставки-продажі, ярмарки чи аукціони. Зараз найактуальнішою акцією є онлайн-пожертвування.

В сьогоденнішніх реаліях військової агресії росії проти України та для підтримки постраждалих у війні, все частіше проводяться благодійні концерти на різних майданчиках світу, які вказують на виражену національно-патріотичну позицію, свідомість суспільства і бажання допомогти не тільки Україні, а й людству в цілому. Звичайно, такі заходи не вирішують усіх проблем, але все ж на тлі всеукраїнського та міжнародного єднання, роблять світ набагато кращим. Вони виховують, культурно просвітлюють людей різних верств населення. Благодійні концерти формують культурний світогляд,

впливають на емоційний інтелект людини, яка співпереживає, тобто поєднує свій внутрішній стан зі змістом твору. В цьому і полягає сама моральність. Тим паче, що будь-які форми цих концертів, чи то в закритому приміщенні, чи то концерт, як приклад на станції метро для конкретного глядача, чи то під відкритим небом, доповнюючись ярмаркою, мають різну особливість, різну специфіку їх проведення, але в той же час організовуються заради однієї мети, спільного результату. Тому до організації та проведення таких концертів естрадного мистецтва необхідно підійти дуже уважно з точки зору режисури [7, с. 177].

Отож, дослідження термінологічного апарату означеної проблеми підкреслює важливість благодійності в суспільстві як гуманістичного заклику до допомоги нужденним незалежно від їхньої національної, расової, соціальної чи релігійної приналежності. Благодійні імпрези, що поєднують мистецтво, культуру та соціальну активність, є ефективним способом залучення громадськості до доброчинної діяльності та підвищення обізнаності про важливі соціальні питання. Благодійні організації, як юридичні особи приватного права, відіграють ключову роль у структурі благодійності, забезпечуючи організацію та проведення заходів, а також реалізацію довготривалих програм. Важливо зазначити, що такі організації користуються пільгами з оподаткування, що сприяє ефективнішому залученню ресурсів.

Висновки до розділу 1

1. Аналіз джерельної бази проблеми благодійної імпрези в контексті розвитку сучасного сценічного мистецтва Європи та України продемонстрував, що в Україні благодійність у культурі набирає популярності, але потребує удосконалення для забезпечення стабільності та ефективності. Європейські країни демонструють розвинену інфраструктуру благодійності в культурі, впроваджуючи як традиційні, так і інноваційні підходи до фінансування. Обидва регіони репрезентують зростання уваги до соціальних та культурних

проектів, що свідчить про позитивні зміни у фінансуванні мистецтва. Важливим у цьому напрямі є і розвиток партнерства між державними і приватними секторами для досягнення максимального ефекту від благодійних ініціатив.

2. Теоретичні основи та методи дослідження благодійних імпрез у контексті розвитку сценічного мистецтва Європи та України зосереджують увагу на взаємозв'язку між культурою та соціальною активністю. Використання обраного комплексу підходів та методів допомагає зрозуміти еволюцію благодійних заходів та їхнє сучасне значення.

3. Спираючись на різноманітні наукові методи і підходи магістерського дослідження, забезпечено всебічний підхід до аналізу благодійних акцій у сценічному мистецтві. Використання методів аналізу джерел, термінологічного аналізу дозволяє детально розглянути особливості благодійної діяльності. Метод історико-культурного аналізу сприяє розумінню еволюції та культурних змін благодійності в контексті мистецтва. Аксіологічний метод допомагає оцінити цінність благодійних ініціатив. Мистецтвознавчий підхід і контент-аналіз розширюють уявлення про художні аспекти та сучасний розвиток благодійності, тоді як герменевтичний та дискрептивний методи дозволяють поглибити розуміння благодійності як соціального феномена та вплив благодійних заходів.

4. Дослідження термінологічного апарату означеної проблеми підкреслює важливість благодійності в суспільстві як гуманістичного заклику до допомоги нужденним незалежно від їхньої національної, расової, соціальної чи релігійної приналежності. Благодійні імпрези, що поєднують мистецтво, культуру та соціальну активність, є ефективним способом залучення громадськості до доброчинної діяльності та підвищення обізнаності про важливі соціальні питання. Благодійні організації, як юридичні особи приватного права, відіграють ключову роль у структурі благодійності, забезпечуючи організацію та проведення заходів, а також реалізацію довготривалих програм. Важливо зазначити, що такі організації користуються пільгами з оподаткування, що сприяє ефективнішому залученню ресурсів.

РОЗДІЛ 2

БЛАГОДІЙНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА УКРАЇНСЬКОГО ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СЦЕНІЧНОГО МИСТЕЦТВА СЬОГОДЕННЯ

2.1. Підґрунтя зародження благодійності як феномена

Поняття «благодійність» увійшло в як гуманітарний заклик до людей допомогти нужденним, незалежно від віросповідання, національності, раси, соціальної приналежності, політичних чи світоглядних переконань. Останні дослідження соціальних наук доводять, що моральні принципи милосердя не суперечать вченням трьох основних релігій світу.

Благодійна діяльність, що розглядається як добровільна допомога одних членів суспільства іншим за покликом душі, зазвичай не має суттєвих обмежень у предметах та об'єктах. Усі нужденні можуть бути об'єктами благодійності. Водночас держава як соціальний інститут виконує функції, спрямовані на справедливий перерозподіл благ та організацію життя членів суспільства, щоб зменшити кількість нужденних. Тому сфери діяльності держави та благодійників часто перетинаються, а іноді й збігаються. У таких умовах важливо знайти правильний баланс взаємодії цих двох важливих соціальних інститутів, щоб забезпечити максимальний ефект від їх співіснування [36, с. 413].

Інститут благодійності існує вже давно. Проаналізувавши розвиток і стан благодійної діяльності в різні історичні періоди, можна виділити вплив певних чинників на її розвиток, зокрема:

1. Політичних – суспільний устрій, ставлення органів державного управління та політичних партій до цього питання.
2. Ідеологічних – рівень духовної культури суспільства, релігійні погляди, моральний стан суспільства тощо.
3. Правових – стан законодавства в сфері благодійної діяльності, регулювання діяльності некомерційних організацій.

4. Економічних – податкова система, рівень середньомісячних доходів, диференціація грошових доходів населення.

5. Соціальних – суспільні відносини, соціальна напруженість, рівень державних соціальних гарантій, потреба населення в додатковому соціальному захисті [28, с. 89].

Благодійність є приватною добровільною сферою, де кожна особа самотійно формує своє ставлення до неї. Суспільні заклики до благодійності та милосердя впливають на громадські погляди та уявлення про те, що належить до цієї сфери. Загалом, до благодійної діяльності можна віднести все, що в суспільній свідомості відповідає терміну «суспільна користь». Зазвичай благодійність розглядається крізь призму цілей, які лежать в її основі, не обмежуючись видами, формами та методами впливу [35, с. 185]. Розглянемо більш детально еволюцію благодійної діяльності крізь призму історичних періодів становлення суспільства.

Стародавні суспільства Єгипту, Китаю та Індії вважали милосердя однією з добродішних якостей людини, що розглядається як безкорислива і соціальна оплата нужденним. Стародавні євреї добре розбиралися в благодійності. У Талмуді благодійність представлена словом «цдака» (справедливість). Серед послідовників іудаїзму існували різні форми благодійності: прощення боргів, списання боргів, викуп полонених із благодійних фондів, надання приданого бідним жінкам. Проте благодійність як самотійна сфера людського існування з'явилася ще в Стародавній Греції, що пояснюється тим, що грецьке суспільство, накопичивши певний духовний досвід в інших сферах свого існування, почало виокремлювати особливу сферу для виникнення дружніх почуттів, моральних зв'язків і стосунків. Так утворилося поняття «філантропія», що означає любов до людей, доброзичливе ставлення однієї людини до іншої, дружбу. У Римській церкві основна увага перемістилася з допомоги стражденним на сам акт милостині. Метою благодійності є не допомога ближньому, а надання подарунків в ім'я Бога, який може купити вічне щастя.

Історія меценатства у світовій культурі формально починається з радника імператора Августа – Гая Цільвія Мецената (між 74 і 68 р. до н. е.) у стародавньому Римі. Його внесок у розвиток римської культури недостатньо досліджений ні римськими, ні сучасними істориками. Відомо лише, що Меценат був вершником, не обіймав жодних посад при дворі, був поетом, прозаїком, громадським діячем і покровителем мистецтва. Він підтримував найкращих поетів свого часу – Горація, Вергілія, Проперція. Через сто років після смерті Мецената класик римської епіграми Марціал використовував це ім'я в номінальному сенсі: «Були б Меценати, Флакк, Маронів не бракуватиме» («Були б покровителі поезії, поетів не бракуватиме») [1, с. 88].

Інше християнське тлумачення милосердя – це вияв співчуття до ближнього та моральний обов'язок того, хто має, допомогти жебраку. На зміну людинолюбству прийшла «Агапе» (любов до ближнього). «Агапе» виступає у формі благодійності (грец. *caritas*). Коли співчуття ототожнюється зі співчутливою турботою та любов'ю до ближнього, це є найбільшим проявом людського співчуття. Особам, які не можуть забезпечити необхідні ресурси для виживання та організації життя, на цьому етапі приділяють благодійні цілі. Благодійні організації на цьому етапі перейшли від пропонування милостині до участі у філантропічній діяльності.

Давні традиції благодійності, або «доброхитного діяння», були відомі ще за часів Київської Русі. Літописець писав, що кожен жебрак міг прийти на княжий двір і отримати там «всяку потребу питне й яства». Українські традиції благодійності мають давню історію, коріння якої сягає Київської Русі та Гетьманщини. Серед українських благодійників були київські князі, козацькі гетьмани та полковники, які здійснювали благодійні вчинки та виявляли милосердя, будували на власні кошти церкви та жертвували значні суми монастирям. Земські діячі та українське дворянство залишили після себе народні школи, підприємці та купецтво споруджували шпиталі для інвалідів та притулки для сиріт, а українські інтелігенти, незважаючи на свій скромний стан, намагалися допомогти кожному нужденному [10, с. 39].

Державно-регламентована благодійність з'являється в XVI-XVIII ст. В європейських країнах зароджуються законодавчі підходи до регулювання бідності та жебрацтва. У XVI столітті Англія, Франція та Німеччина прийняли Акти про медсестринство. Відомий закон королеви Єлизавети (1601 р.) навіть надав місцевим парафіям право стягувати податок з бідних. Закони, прийняті монархіями середньовічної Європи, фактично стали першими законами про суспільне благо. Громадянське суспільство взяло на себе відповідальність за надання допомоги всім нужденним, а ідеологія християнського милосердя була замінена ідеями соціальної інженерії. Виникали державні форми опіки, робилися спроби заснувати спеціалізовані соціальні установи (богадільні, притулки). Найбільшого поширення благодійна діяльність набула в другій половині XIX ст., особливо в Англії, Франції, Німеччині, де вона спиралася на сильну підтримку державних органів.

До останньої третини XIX століття благодійна діяльність проходила стихійно і неорганізовано. Д. Фразер зазначав, що в 1861 році в Лондоні існувало щонайменше 640 благодійних організацій, до яких протягом 1880-х років додалося ще 144 об'єднання. Їх річний фінансовий прибуток становив близько 2,5 млн фунтів стерлінгів, не враховуючи одноразових пожертвувальних від окремих людей. Всі ці численні благодійні організації та окремі філантропи діяли на власний розсуд, не були пов'язані між собою, не вели облік проведеної роботи і не аналізували її результати. В Англії першу спробу впорядкувати благодійність здійснив священик Т. Чалмерс. В одній з бідних парафій він організовував допомогу бідним, ґрунтуючись на ретельному попередньому вивченні соціальних умов їх життя. На жаль, сучасники Т. Чалмерса не оцінили його діяльність [34, с. 282].

Громадська та приватна благодійність з'являється значно пізніше в XIX-XX ст. і є більш сучасним явищем. На даному етапі благодійність у Європі розглядається як прояв турботи про тих, хто не в змозі забезпечити собі мінімальні умови життя, надання їм необхідної допомоги для утримання та організації життєдіяльності, підтримка матеріальна і духовна. Було створено

уявлення про те, що благодійність — це не лише пожертвування грошей і майна, а й по суті волонтерство.

У 1852 р. у німецькому місті Ельбефельд була запроваджена система Elberfeld, яка стала однією з перших успішних моделей поєднання обов'язкової державної допомоги з особистими послугами. Система персоналізованого догляду є основою більшості медичних послуг. Цей підхід має перевагу над іншими. Активні західні благодійні групи та організації також заснували благодійні фонди. Благодійність спрямована на збереження культурної та історичної спадщини. Розпочинає систематичне виявлення, облік, опис та публікацію історико-культурних об'єктів, збудованих меценатами, які добровільно жертвували кошти на будівництво різноманітних громадських споруд.

Свою історію мають і українські традиції благодійності, що коренями виходять з доби Гетьманщини. Козацькі гетьмани та полковники, що були українськими благодійниками, власними коштами будували церкви та жертвували значні кошти на монастирі, земські урядовці та українська шляхта, які залишили народні школи, де й досі навчаються їхні нащадки в багатьох селах України, підприємці та купці, які будували шпиталі для інвалідів і притулки для сиріт, а також інтелігенції від їхнього мізерного достатку. Усі ці групи працювали разом, щоб надати допомогу кожному, хто перебуває за межею бідності.

В історії гетьманської держави на Лівобережній Україні виділяється Глухівський період (1708-1782 рр.). Діяльність гетьманів сприяла «золотій добі» українського барокового мистецтва, зокрема в архітектурі. Гетьман Самойлович особисто давав вказівки архітекторам, які виконували його замовлення, та взяв під свою опіку Мгарський, Чернігівський, Троїцько-Іллінський, Густинський монастирі.

Петро Конашевич-Сагайдачний приділяв значну увагу культурним та релігійним діянням в Україні. Він був одним з перших гетьманів, які намагалися зробити Київ політичним, культурним і релігійним центром України. За його

діяльності було засновано Київську колегію, що згодом перетворилася на знамениту Києво-Могилянську академію. Конашевич-Сагайдачний підтримував братські школи, жертвуючи на їх матеріальну підтримку грошові кошти. Він був ктиторм і фундатором багатьох монастирів, таких як Братський Київський, Львівський, і піклувався про інші монастирі, школи при них та церкви. Зокрема, всі свої значні заощадження він заповів на благочинність: «...на науку і на навчання діток християнських при церкві Успія Пречистої Богородиці, на виховання бакалаврів учених й на вічні літа задля пожитку їхнього офірував» [27, с. 303].

Сьогодні набуло чинності законодавство України щодо благодійної діяльності та організацій. Закон «Про благодійну діяльність та благодійні організації» [30] встановлює загальні засади благодійництва, регулює суспільні відносини в Україні щодо сприяння благодійній діяльності, пропагує гуманізм і милосердя та заохочує громадські організації до створення та діяльності благодійних товариств.

Отже, дослідження історії благодійності свідчить про те, що вона пройшла складну та тривалу еволюцію як переважно суспільна практика. Різні історичні періоди демонструють, що громадянське суспільство може займатися благодійністю лише за умови цілеспрямованого та ефективного підходу, незалежного від державного впливу.

2.2 Сучасні прояви благодійності як невід’ємної суспільної складової

У сучасному суспільному житті благодійність є важливим фактором соціальної взаємодії людей, що апріорі доводить її здатність не тільки суттєво впливати на процес стабілізації суспільства, а й зумовлювати напрям його подальшого розвитку. У розвинених країнах світу благодійні установи є органічною складовою некомерційного сектору громадянського суспільства та істотним елементом розвитку демократичного суспільства. Значну роль вони відіграють і в економіці. У благодійній діяльності економічний інтерес із

категорії рушійної сили розвитку суспільства перетворюється на механізм реалізації іншого імперативу – надання рівних можливостей соціально ураженим категоріям населення та тим, хто потрапив у складні життєві обставини [26, с. 88].

Головною відмінною ознакою, що дозволяє відмежувати поняття «благодійної діяльності» від «волонтерської діяльності», є форма її надання. У першому випадку, це надання фінансових ресурсів, а в другому – немонетаризована форма, тобто суспільно корисна праця в інтересах інших осіб. Суб'єктами здійснення благодійної та волонтерської діяльності є широке коло осіб: фізичні особи та юридичні особи, які за власним бажанням та принципами вчиняють активні дії, спрямовані на допомогу. Згідно з Законом України «Про благодійну діяльність», благодійник - це дієздатна фізична особа або юридична особа приватного права (у тому числі благодійна організація), яка добровільно здійснює один чи декілька видів благодійної діяльності. Волонтер же – це фізична особа, яка добровільно здійснює соціально спрямовану неприбуткову діяльність шляхом надання волонтерської допомоги. Таким чином, ще однією відмінною рисою є те, що суб'єктами надання благодійної допомоги можуть бути як фізичні, так і юридичні особи, тоді як суб'єктами надання волонтерської допомоги є лише фізичні особи. Окрім цього:

1. Надання благодійної допомоги не передбачає особисту участь та присутність суб'єкта благодійної діяльності, тоді як при волонтерській допомозі така присутність є обов'язковою через активні дії волонтера.

2. Волонтерська діяльність, на відміну від благодійної, чітко визначає активні дії волонтера у вигляді суспільно корисної праці на благо інших осіб, які потребують волонтерської допомоги [15, с. 310].

З початком війни українці об'єдналися проти спільного ворога. Помітним економічним феноменом стало посилення соціальних рухів солідарності в країні, що проявилось в активному розвитку благодійної діяльності. Фінансування благодійних ініціатив зросло в десятки разів протягом перших декількох тижнів війни, а вже за кілька місяців суми досягли мільярдів гривень.

Сьогодні благодійна діяльність проявляється як у грошових, так і в негрошових формах: фінансова підтримка Збройним силам України (ЗСУ), волонтерство, збір коштів на техніку, одяг або лікування поранених, допомога тваринам тощо. Університети та інші освітні організації пропонують безкоштовний доступ до навчальних курсів, щоб школярі, студенти та інші бажаючі мали змогу навчатися і самовдосконалюватися, особливо ті, хто опинився у скрутному становищі. Актори, співаки, компанії та організації активно підтримують перемогу, роблячи донати та поповнюючи ряди ЗСУ, стаючи на захист нашої країни [8, с. 228].

Сфера благодійності змінилася під час війни, донатити (*Додаток А*) стало трендом. Ці процеси відбувалися в Україні дуже повільно, але під час війни прискорилися. Благодійність у нас зростала і набувала все більшого поширення, з кожним роком благодійні проекти набували все більшої популярності. Повернення України до європейських цінностей призвело до спільної роботи благодійних та громадських організацій для досягнення цієї мети.

Згідно з офіційною статистикою, у 2022 році 86% мешканців України займалися благодійною діяльністю. Більше 80% з них надавали допомогу Збройним силам України (ЗСУ), понад 60% підтримували інших бенефіціарів, зокрема внутрішньо переміщених осіб. Крім того, 33% українців та 39% благодійників волонтерили з 24 лютого 2022 року. На сьогодні найбільш популярним способом благодійної діяльності в Україні залишається фінансова підтримка (76% благодійників), на другому місці – забезпечення їжею, одягом та засобами особистої гігієни (69%), а третє місце займає безкоштовне надання послуг або виконання робіт [13].

Безумовно, в Україні немає людей, які б не опустили руки за цей період, але українці постійно донатять. Це звичайна поведінка, з якою ми знайомі. Група підтримує одна одну, надаючи слова підбадьорення та дії, включаючи тих, хто може собі це дозволити. Надаємо взаємодопомогу. Війна стала позитивним каталізатором для розвитку благодійності в Україні. Навіть підлітки виявили підвищений інтерес до підтримки благодійних цілей. Нині українські

діти беруть участь у благодійних акціях, створюють браслети та каблучки, печуть кекси, а також беруть участь у різноманітних ініціативах, спрямованих на підтримку військових. Так само звичайні поїздки по магазинах. Часто зустрічається, що певний процент з чеку йде на благодійні фонди та ініціативи, що призводить до того, що люди купують більше товарів, щоб допомогти зібрати кошти.

Наша спільна мета – якнайшвидша перемога. Однак важливо визнати, що послідує тривалий період реконструкції. Тому ми повинні працювати над тим, щоб запобігти зменшенню благодійної тенденції та посилити соціальні норми на користь благодійності.

Під час озброєного конфлікту створилися і альянси. Після початку повномасштабних бойових дій знайти партнерів для благодійних проектів стало набагато легше. Українці отримують надзвичайно потужну підтримку світової спільноти.

Важливою формою підтримки України стала діяльність благодійних організацій та фондів, які допомагають громадянам, що опинилися в складних життєвих умовах під час війни. Серед міжнародних фондів, представлених у переліку Асоціацією міст України, що надають допомогу українцям, слід виділити такі:

Юнісеф «Спільно» – надає грошову допомогу родинам в Україні, які мають троє і більше дітей до 18 років, з яких принаймні одна дитина не досягла двох років на момент подачі заявки; або родинам з двома і більше дітьми до 18 років, з яких хоча б одна дитина має інвалідність [32].

Агентство ООН у справах біженців – надає допомогу внутрішньо переміщеним особам у Львівській, Черкаській, Кіровоградській, Полтавській та Запорізькій областях [41].

ЄДопомога – платформа, що організовує надання грошової допомоги від міжнародних організацій українцям, включаючи мешканців тимчасово окупованих, деокупованих територій або зон активних бойових дій [12].

Gate to Ukraine – платформа, яка допомагає американцям надавати допомогу українським багатодітним сім'ям, що постраждали від війни, були змушені переїхати або перебувають на тимчасово окупованих територіях [46].

Проект \$1k Україна – надає допомогу родинам у бідності, зв'язуючи їх зі спонсорами, які жертвують гроші безпосередньо на банківський рахунок в Україні [33].

Спільнота батьків «Кідфрендлі» – надає допомогу українським матерям, які опинилися у складному становищі [17].

Співпраця з міжнародними організаціями є потужною формою підтримки, але і вона має свої труднощі. Для України є важливим робота благодійних організацій, але, на жаль, вони не можуть пристосуватися до нашого темпу реагування, ми навчилися в умовах війни швидко приймати рішення та реагувати на події сьогодення. Тим не менш, це ефективно діє в комплексі. Ми можемо надати важливу допомогу тим, хто її потребує, завдяки підтримці українських та міжнародних благодійників.

У контексті розгортання масштабних бойових дій на території України доцільно розглянути також і благодійні ініціативи, що працюють на користь України. Наприклад, допомога Збройним Силам України.

Сім'я української дизайнерки Мальви Вербицької подала петицію на підтримку акції із закупівлі 1000 вантажівок для ЗСУ. *(Додаток Б)* Нашим захисникам під час активного бою потрібна кілька машин, оскільки вони часто стають цілями та чутливі до пошкоджень.

Також національний академічний драматичний театр імені Івана Франка показав відому виставу «Morituri te salutant» на чеському стрімінговому сервісі Dramox, який пропонує понад 80 вистав українською мовою з понад півсотні театрів. Dramox активно співпрацює з українськими театрами, щоб познайомити українську та європейську аудиторію з театральною культурою країни. Наразі всі кошти, зібрані через підписку, сервіс спрямовує на розвиток українським театрам. Паралельно Dramox конвертує українські п'єси англійською для глядачів у Європі. *(Додаток В)*

У Гмунді, Австрія, у 2022 році проходила безкоштовна виставка gmanden.photo 2021. У виставці брали участь 10 українських художників, серед яких Анатолій Бабійчук, Ігор Гайдай, Макс Левін, Євген Нікіфоров та Євген Малолетка, які входять до 18 учасників. Австрійські фотографи та відеомейкери співпрацювали з українськими художниками на gmunden.photo. Виставкові роботи ілюструють боротьбу бурхливих екзистенційних ситуацій, які переживають українські митці у цій війні.

В іспанському місті Марбелья в галереї Wadström Tönnheim пройшла виставка – продаж сучасного українського мистецтва. Серед експозицій були представлені роботи найвідоміших українських художників і скульпторів: Дар'ї Альошкіної, Назара Білика, Артема Волокітіна, Петра Гронського, Василя Грубляка. Окрім фотографії та скульптури, на виставці представлено не тільки живопис, але й графіку. Частина коштів, виручених від продажу робіт, піде міжнародній благодійній організації «Future for Ukraine». Ті, хто має переломи кісток, отримають оплату за системи остеофіксації. *(Додаток Г)*

Благодійний захід на підтримку творчих об'єднань Стрічкоткацької фабрики на Подолі, у будівлі якої відкритий культурний простір MetaCulture. Мистецький захід «На часі», що відбувся у Києві *(Додаток Г)*, має за мету збір коштів, що зможуть допомогти творчим осередкам MetaCulture. Інші культурні простори та українські митці, що знаходяться у важкому становищі, також отримали допомогу.

У Києві відбувся благодійний мистецький захід – читка п'єси «Ми готові до війни». Твір написаний у Харкові після початку збройної агресії росії, автором якого є молодий український драматург та режисер Олександр Середін. Участь у цьому заході взяли не маловідомі українські актори: Тетяна Круліковська та Олеся Жураківська акторки театру драми і комедії на лівому березі Дніпра, Олексій Суханов телеведучий та актор, а також Інна Скорина-Калаба та Віталіна Біблів з театру «Золоті ворота» *(Додаток Д)*. Усі зібрані кошти під час цього заходу спрямовані на допомогу Херсонському музично-драматичному театру імені Миколи Куліша.

Існує багато реклами, коротких відеороликів та відеоісторій, які закликають робити пожертви на користь різних благодійних фондів. Прикладом може слугувати «Зозуля» - відео на допомогу жінкам і дітям, зняте режисеркою Вікторією Самійленко. У ролику знялися режисерка та її родина, які тривалий час не можуть оговтатися після подій окупації під Харковом. Відео було завантажено на такі платформи, як Instagram, Facebook, Tik Tok та YouTube, і загалом зібрало понад 20 000 переглядів. Відео стало закликом підтримати фонд Маші Єфросиніної «Фонд Маша», метою якого є допомога жінкам, які страждають від різних форм насильства, а також підтримка українських жінок і дітей, чиї життя були зруйновані війною. *(Додаток Е)*

Отже, благодійність відіграє важливу роль у сучасному суспільному житті, особливо в умовах кризи, зокрема, і війни, забезпечуючи стабільність і сприяючи розвитку суспільства. У розвинених країнах благодійні організації є невід'ємною частиною некомерційного сектору та демократії, впливаючи на економіку і соціальний прогрес. Різниця між благодійною та волонтерською діяльністю полягає в формі допомоги: благодійність зосереджена на фінансових внесках, тоді як волонтерство передбачає активну працю на благо інших. В Україні під час війни спостерігається значне зростання благодійних ініціатив, наприклад, фінансова підтримка ЗСУ, волонтерство та допомога у вигляді збору коштів на необхідне для фронту і допомоги пораненим. Університети та освітні організації також сприяють підтримці, надаючи безкоштовний доступ до навчальних курсів для людей у складному становищі, а актори, співаки та компанії активно долучаються до донорських кампаній і поповнюють ряди ЗСУ, демонструючи високий рівень соціальної відповідальності.

2.3. Феномен благодійної акції в контексті сценічного мистецтва сучасності

Мистецтво можна розглядати як вид репрезентації. Іммануїл Кант вважав, що репрезентація є процесом, коли хтось демонструє щось, концентруючи свій розум і спрямовуючи репрезентацію на дружнє спілкування. Таким чином, репрезентація стає діалогом між репрезентантом і мистецтвом. Фрідріх Гегель, у свою чергу, визначав мистецтво як чуттєве вираження абсолютної істини. Екстраполюючи це на діалог, репрезентація почуттів стає передачею істини або інформації.

Між цими філософськими поглядами існують як протиріччя, так і доповнення, що ускладнює знаходження остаточного визначення мистецтва. Тому варто розглядати мистецтво як систему знаків і символів, які наповнюються узагальненим змістом і транслують художні образи-коди, що поєднують час і простір у простих діалогах. Наприклад, пісня «Червона калина», яка з початку війни стала символом українського пісенного мистецтва, є яскравим прикладом такого діалогу і репрезентації [3, с. 127].

Багато людей розглядають сценічне мистецтво як художнє вираження реального світу. Тому він покликаний відображати наші події у збірних художніх образах, з акцентом на головному. Сучасне сценічне мистецтво не зображує повсякденну дійсність, а прагне цілеспрямовано впливати на неї.

Вплив війни на сценічне мистецтво і навпаки насамперед помітний у період після російського вторгнення в Україну 24 лютого 2022 року. Сценічний світ завмер в очікуванні.

Оскільки тема формування творчості у період війни є актуальною та продовжує розкриватись на тлі військової агресії, відповідні дослідження та матеріали за цим напрямом лише починають з'являтися у наукових працях. Дослідниця Р. Безгула у статті «Конкурсно-фестивальний рух в Україні в часи російсько-української війни» аналізує специфіку організації та проведення конкурсів і фестивалів в Україні в період повномасштабного вторгнення та формує основні завдання сценічного мистецтва в складних геополітичних умовах: гуртування нації, інформатизація та констатація подій воєнного театру, підняття гуртового духу, тощо [4, с. 13].

Здавалося б мистецтво втратило свою необхідність, було не очевидним чи потрібно відновлювати роботу, якщо так, то постало питання: «У якому форматі?». Згодом культурні осередки стали прихистком для внутрішньо переміщених осіб, що мали покинути свою домівку та потребували допомоги (Додаток Є). Після цього майже всі українські театри, центри культури та ін. відмовилися від традиційної мистецької діяльності та перейшли до волонтерської діяльності, використовуючи свої ресурси для захисту держави. Багато митців вступили до територіальної оборони та були зараховані до інших родів військової служби.

Реакція театрів у перші години після початку повномасштабного вторгнення яскраво відображає загальну реакцію українського соціуму. У східних та південних регіонах, що перші зазнали потужних ракетних ударів, спостерігалася фаза «неприйняття» – невіра у те, що відбувається напад і розпочалася повномасштабна війна. Це підтверджують повідомлення глядачів, які запитували, чи відбудуться ті чи інші вистави, ніби сподіваючись, що ситуація залишиться незмінною і що вечірні плани на відпочинок у мистецькому середовищі можна не скасовувати. Скриншоти таких повідомлень поширила українська онлайн-платформа «Театральна риболовля», яка веде інформаційний блог про українське театральне мистецтво [18].

За десять років російсько-української війни, а також два роки повномасштабної війни, Україна зазнала значних змін. Одним з помітних явищ є мілітаризація суспільства. Війна проникла в усі аспекти нашого життя, і культура не стала винятком [29].

До 24 лютого 2022 року українське мистецтво зазнало коротких модифікацій, заснованих на етичних принципах, що призвело до відродження в умовах воєнного стану та поточних конфліктів. Благодійні заходи виконують дуже важливі функції в соціумі під час війни:

Функція мистецтва полягає в тому, щоб полегшити психологічний стрес, використовуючи художні образи для співпереживання самому собі, що призводить до досягнення катарсису через цей процес.

Економічна функція полягає у забезпеченні гідного життя осіб, які з незалежних від них обставин тимчасово залишилися без житла, шляхом фінансової підтримки військової техніки та предметів побуту. Це особливо важливо у Збройних Силах.

Національна ідентичність України формується через виховання національної етнічної ідентичності, яка ґрунтується на свідомому прийнятті рішень, культурі, мові та суспільно-політичній традиції, що відіграє все більшу роль у підтриманні національної безпеки.

Благодійній діяльності належить важлива роль у формуванні ціннісних настанов і моральних норм особистості та соціуму загалом. Її розвиток зумовлений різними чинниками, які відбуваються в суспільстві. Початок активних бойових дій в Україні у 2022 р. вплинув на всі сфери людського існування, зокрема відбулись зміни у функціонуванні та стратегіях розвитку благодійних акцій, зокрема імпрез.

Слово імпреза є запозиченим, відповідно до універсального словника польської мови, «impreza – widowisko, koncert, zabawa, loteria fantowa, zawody sportowe, i tp, organizowane w celach rozrywkowych, propagandowych lub dochodowych» (переклад: «шоу, концерт, веселощі, розіграші, спортивні змагання тощо, організовані з розважальною, поляризаційною або прибутковою метою») [43, с. 1202].

На думку Г. Ю. Касім, «спроба витлумачити значення слова «захід» – «сукупність дій або засобів для досягнення, здійснення чого-небудь» – є досить неповною через відсутність в українській мові адекватного монолексемного відповідника польському слову. Це надає характерні риси офіційно-ділового стилю, значення позбавляє будьякої «святковості», притаманної польському слову» [16, с. 168].

Благодійні заходи, зокрема, імпрези, часто організовуються згідно з законами драматургії та режисури, що дозволяє їм зберігати святковий характер і відображати цінності суспільства, а також ідеологічні тенденції культурної спільноти чи організації. Проте питання виникає: чи доцільно зберігати цей

святковий елемент під час війни, коли українці переживають тривалу травматизацію? Зазвичай під час війни критикують концерти, вважаючи їх «зайвими радощами», навіть якщо ці події організовані частково чи повністю з благодійною метою. Часто така критика не має конкретних пропозицій – якщо не концерти, то що ж робити артистам, чия робота і можливість допомогти полягає в організації концертів? І що стосується радощів – як визначити межу між допустимими і неприйнятними емоціями? [24, с. 30]. Психологи виступають на захист проведення таких концертів, підкреслюючи важливість рекреаційної психогігієни. Вони рекомендують включати ігрові активності, розваги, відвідування мистецьких заходів і гумор, які є важливими для кожного українця. «Сміх розслаблює всі м'язи тіла, мозок і допомагає побачити події з іншого, несподіваного боку, розширюючи сприймання ситуації», – зазначають психологи [9, с. 154].

Задля втілення благодійних акцій необхідно звернути увагу на такі чинники: технічні, культурно-мистецькі та фінансові.

Благодійна акція спрямована передусім на культурно-мистецький аспект громади. Його тематика, обов'язки та основний ідеологічний посил викликають емоційну реакцію. Для цього необхідно використовувати літературні та музичні елементи з високим рівнем художньої якості.

Фінансові та технічні міркування зазвичай передбачають збір і використання коштів. Як наслідок, організатори повинні дотримуватись фінансово-правових норм благодійної діяльності, які встановлені Законом України «Про благодійну діяльність та благодійництво» від 2012 року. Закон визначає «благодійну діяльність» як добровільну особисту зацікавленість благодійних організацій без очікування прибутку [30]. Прикро, що законодавство досі не розрізняє меценатство та благодійну діяльність, зокрема волонтерську чи меценатську. Отже, це перешкоджає практичному застосуванню закону та призводить до кримінальних злочинів, зокрема у фінансовій галузі. Наразі уряд прагне вдосконалити судові процедури, встановити кримінальну та адміністративну відповідальність за нецільове

використання благодійних пожертв, а також сприяти переслідуванню неблагонадійних осіб, які займаються шахрайською діяльністю. Стаття 13 Закону України «Про благодійну діяльність» передбачає, що сучасні митці мають знати лише організації, які мають повноваження збирати пожертви та внески від фізичних, юридичних осіб або міжнародних організацій.

Можна стверджувати, що феномен благодійної акції в контексті сценічного мистецтва сучасності демонструє важливу роль мистецтва в підтримці соціальних ініціатив. Такі акції не лише привертають увагу до благодійних цілей, але й надають мистецьким подіям новий соціальний вимір. Благодійні імпрези забезпечують платформу для артистів і культурних діячів, щоб активно залучатися до суспільних проблем і вносити вклад у вирішення кризових ситуацій. Через проведення благодійних концертів, вистав та інших мистецьких заходів, культурні інститути та митці стають активними учасниками соціальних змін. Таким чином, благодійні акції у сценічному мистецтві слугують не лише як засіб збору коштів, але й як важливий інструмент для підвищення суспільної свідомості та підтримки у важкі часи.

Висновки до розділу 2

1. Благодійність є невід'ємною складовою сучасного європейського сценічного мистецтва, що відображає гуманістичні цінності суспільства. Благодійні заходи, зокрема, концерти, вистави та аукціони, сприяють не лише збору коштів для нужденних, але й підвищенню обізнаності про важливі соціальні питання. Мистецькі події, що мають благодійну мету, об'єднують людей різних культур та соціальних груп, зміцнюючи суспільну згуртованість. Крім того, благодійність у мистецтві підкреслює етичну та моральну відповідальність митців перед суспільством, стимулюючи розвиток соціально відповідального мистецтва.

2. Аналіз розвитку і стану благодійної діяльності в різні історичні періоди з'ясовує вплив певних чинників на її розвиток: політичних; ідеологічних; правових; економічних; соціальних.

3. Благодійність є приватною добровільною сферою, де кожна особа самостійно формує своє ставлення до неї. Суспільні заклики до благодійності та милосердя впливають на громадські погляди та уявлення про те, що належить до цієї сфери. У цілому до благодійної діяльності можна віднести все, що в суспільній свідомості відповідає терміну «суспільна користь». Зазвичай благодійність розглядається крізь призму цілей, які лежать в її основі.

4. Благодійність відіграє важливу роль у сучасному суспільному житті, особливо в умовах кризи, зокрема, і війни, забезпечуючи стабільність і сприяючи розвитку суспільства. У розвинених країнах благодійні організації є невід'ємною частиною некомерційного сектору та демократії, впливаючи на економіку і соціальний прогрес. Різниця між благодійною та волонтерською діяльністю полягає в формі допомоги: благодійність зосереджена на фінансових внесках, тоді як волонтерство передбачає активну працю на благо інших. В Україні під час війни спостерігається значне зростання благодійних ініціатив, наприклад, фінансова підтримка ЗСУ, волонтерство та допомога у вигляді збору коштів на необхідне для фронту і допомоги пораненим. Університети та освітні організації також сприяють підтримці, надаючи безкоштовний доступ до навчальних курсів для людей у складному становищі, а актори, співаки та компанії активно долучаються до донорських кампаній і поповнюють ряди ЗСУ, демонструючи високий рівень соціальної відповідальності.

5. Феномен благодійної акції в контексті сценічного мистецтва сучасності демонструє важливу роль мистецтва в підтримці соціальних ініціатив. Благодійні імпрези забезпечують платформу для артистів і культурних діячів, щоб активно залучатися до суспільних проблем і їхнього вирішення та соціальних змін.

РОЗДІЛ 3

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ БЛАГОДІЙНИХ АКЦІЙ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ТА УКРАЇНСЬКОМУ СЦЕНІЧНОМУ МИСТЕЦТВІ СУЧАСНОСТІ

3.1. Європейські новітні мистецькі проєкти

Останні роки відбивають значний економічний бум. Економіка багатьох країн, зокрема, провідних держав ЄС, переходить від традиційних виробництв до сфери послуг та інновацій. Цей перехід ознаменував зміщення до економіки знань, що впливає на розвиток національних економік. Зростання попиту на продукт креативних індустрій вважається одним з розвиваючих світову економіку [37, с. 202]. Значення креативних індустрій підкреслив британський Департамент культури, медіа та спорту у 1998 році, який визначив їх як «галузі економіки, що базуються на індивідуальній творчості, майстерності і таланті, з потенціалом для створення доданої вартості та нових робочих місць через генерацію, виробництво та експлуатацію продуктів інтелектуальної власності» [42].

З гуманістичної перспективи сценічне мистецтво веде глядача до прикордонних ситуацій, де він переживає процес катарсису, відновлюючи своє «Я» через зміну і переосмислення. Це допомагає впоратися, за визначенням С. Шумакової, з екзистенційною кризою, спричиненою клішованим мисленням та страхами, що часто призводять до моральної незрілості та небажання брати на себе відповідальність. Таким чином, сценічне мистецтво продовжує бути важливим інструментом для рефлексії та соціокультурної адаптації в умовах змінюваного світу [40, с. 152].

Визначною тенденцією сучасного європейського мистецтва є активне дослідження та вираження культурної різноманітності. Багатство культурного гобелену Європи та різноманітність її населення сприяють розвитку культурного плюралізму, де митці з різних походжень досліджують свою спадщину та презентують ідентичність через творчість. Ця тенденція сприяє

інклюзивності, відзначає різноманітність європейського досвіду і кидає виклик однорідним наративам і стереотипам.

Художні твори часто розкривають питання раси, етнічної приналежності, статі та імміграції, долаючи бар'єри і створюючи простір для голосів маргіналізованих спільнот. Такий підхід відображає багатокультурний характер європейських суспільств і є актуальним для сучасної української мистецької практики, яка також прагне досліджувати та відображати культурну ідентичність і різноманіття [38, с. 57].

Для кращого розуміння особливостей сучасного сценічного мистецтва країн Європи розглянемо цю проблему на прикладі конкретних мистецьких проєктів.

Онлайн-платформа OperaVision надає можливість ознайомитися з європейською оперою з будь-якої точки світу. Вона пропонує прямі трансляції виступів, інтерв'ю з виконавцями та доступ до історичних документів з різноманітних оперних бібліотек. Мета проєкту – адаптувати мистецтво опери до вимог XXI століття, роблячи його доступним для сучасної публіки. Особливо актуальною платформа стала під час карантину, дозволяючи мільйонам людей насолоджуватися оперою з дому.

OperaVision об'єднує 29 партнерів з 17 країн, що дозволяє користувачам подорожувати світом опери, не виходячи з дому. Сьогодні можна насолоджуватися виступами з лондонської Royal Opera, а вже завтра слухати найкращі опери Італії та Німеччини, відкриваючи для себе різноманітність оперних традицій [48].

Платформа Liveuorpe об'єднує 13 популярних концертних майданчиків у різних країнах Європи і має на меті підтримку живої музики та популяризацію молодих європейських артистів. Завдяки платформі концертні зали, що запрошують нових артистів, отримують фінансову допомогу, що дозволяє молодим музикантам, які ще не мають великої аудиторії, виступати і розвивати свою кар'єру.

Наприклад, український співак Postman отримав запрошення виступити в Варшаві завдяки ініціативі Liveurope. На основі цієї ідеї також була створена мережа Live DMA, яка має партнерів у 15 країнах і представляє інтереси 3000 музичних закладів, клубів і фестивалів [47].

VR та AR-технології стрімко розвиваються, відкриваючи нові можливості для митців. European Creators' Lab пропонує письменникам, режисерам, розробникам VR/AR, журналістам та іншим спеціалістам дізнатися, як імерсивні технології можуть бути використані у фільмах, відеоіграх та різноманітних інсталяціях.

Щорічно лабораторія приймає 50 учасників, партнерів та наставників з 23 країн, включаючи Україну, на п'ятиденний тренінг. Під час тренінгу учасники обмінюються знаннями та працюють над створенням прототипів у командах під керівництвом міжнародних експертів.

Один з проєктів, LIVING PAGES, розроблений в European Creators' Lab 2017 року, цього року був відібраний для фестивалю віртуальної реальності та мистецтва VRHAM [44].

Можна зазначити, що європейські новітні мистецькі проєкти активно впливають на сучасний культурний розвиток, пропонуючи інноваційні підходи до мистецтва. Онлайн-платформа OperaVision надає можливість ознайомитися з європейською оперою з будь-якої точки світу. Вона пропонує прямі трансляції виступів, інтерв'ю з виконавцями та доступ до історичних документів з різноманітних оперних бібліотек. Платформа Liveurope забезпечує підтримку молодим музикантам, відкриваючи для них можливості виступів та популяризації творчості в європейських концертних залах.. European Creators' Lab використовують інноваційні технології VR та AR, що дозволяють митцям досліджувати нові форми вираження та взаємодії з аудиторією. Отже, європейські мистецькі проєкти не тільки підтримують інновації, але й сприяють культурному обміну та розширенню можливостей для творчих професіоналів в Європі.

3.2. Персоналії історії сучасних благодійних акцій: творчі пошуки в сучасному сценічному мистецтві

Сучасне сценічне мистецтво не лише є платформою для самовираження і культурного самовизначення, але й активно взаємодіє з соціальною реальністю через різноманітні благодійні акції. У період динамічних змін та глобальних тенденцій митці, що відомі своєю творчістю, все частіше беруть на себе роль соціальних діячів, перетворюючи сценічні вистави та перформанси на потужний інструмент для підвищення обізнаності та збору коштів для важливих благодійних цілей. Розглянемо більш детально діяльність найбільш відомих митців у галузі організації благодійних заходів.

Історія українського меценатства багата видатними особистостями, як-от М.І. Терещенко, Б.І. Ханенко, П.І. Харитоненко та Г.П. Галаган, які започаткували традицію створення приватних музеїв, що стали національним надбанням України. Ця традиція знайшла своє продовження в діяльності Сергія Вікторовича Цюпка, який у 2005 році заснував Музей сучасного мистецтва України.

Історія кожного приватного музею тісно пов'язана з життям його засновника. Інтерес до сучасного мистецтва завжди має індивідуальний характер, що відображається у специфіці кожної колекції. Колекція Музею сучасного мистецтва України, що належить Сергію Цюпку, є однією з найзначніших у країні, включаючи український живопис, графіку, скульптуру, декоративно-ужиткове мистецтво XX-XXI століть, а також іконопис XVI-XVIII століть.

Кожне місто, що вважає себе культурним центром, прагне створити музей сучасного мистецтва як важливий культурний проект, який відображає мистецькі устремління і ментальний погляд. Створення Музею сучасного мистецтва в Києві відбулося у складний час, коли приватні ініціативи активно підхоплювали важливі культурні теми, зокрема збереження мистецької спадщини.

Сергій Цюпко став піонером у цьому процесі. Його музей мав підкреслити інтерес до сучасного мистецтва та протидіяти відтоку мистецьких цінностей за кордон. Від початку приватних колекцій до кінця минулого століття, формування музейного фонду було визнано проривом, важливим як для художників, так і для суспільства в цілому. Приватний музей став важливим напрямком меценатства та збереження культурної спадщини.

Сьогодні фонди Музею сучасного мистецтва налічують близько 6 тисяч експонатів, хоча все починалося з кількох творів, що використовувалися для оформлення інтер'єру. Сергій Цюпко, як людина, що завжди прагне до професіоналізму, швидко оточив себе експертами у світі мистецтва. Вивчення пропозицій та відвідування європейських музеїв допомогло сформувати його бачення майбутнього музею, яке втілювалося у 2005 році, коли перший приватний Музей сучасного мистецтва України відкрив свої двері для відвідувачів [20].

Значний внесок у розвиток благодійних мистецьких проєктів зробила і засновниця БФ «Зірка» Зоряна Пелех. Зокрема, серед проєктів, реалізованих цим фондом, можна виокремити благодійний мистецький проєкт «Ковчег», основною метою якого є допомагати українським митцям та надання підтримки їхній творчості з метою заохочення творити на користь держави та суспільства.

Благодійно-мистецький проєкт «Ковчег» є важливою ініціативою, що має на меті:

1. Презентацію культурного та мистецького потенціалу України;
2. Популяризацію сучасного українського мистецтва як в Україні, так і за її межами, а також сприяння культурному діалогу;
3. Збір коштів для будівництва житла для внутрішньо переміщених осіб, які втратили свої домівки через війну РФ проти України.

Проєкт включає кілька автономних виставок, об'єднаних загальною концепцією. Кожна з них буде присвячена роботам окремого художника [5].

До того ж, з ініціативи Зоряни Пелех було підтримано ряд значних культурних та мистецьких проєктів, зокрема:

1. Організація заходу, приуроченого до Міжнародного дня музеїв;

2. Відкриття виставок «Київська ялинка від XIX ст. до сьогодення» у 2022 та 2023 роках;

3. Запуск виставки «PRO ЖИТТЯ. Слова. Листи. Нотатки», яка презентує реальні історії українців, написані в різні історичні періоди, включаючи Українську революцію 1917-1921 рр., Другу світову війну, дисидентський рух шістдесятників та сучасну російську збройну агресію проти України [23].

Важливим для розвитку та популяризації сценічного мистецтва є і діяльність засновників Культурно-мистецького благодійного фонду «Київ-Класік», зокрема, Є. Басалаєвої, народної артистки України, М. Жулинського, директора Інституту літератури ім. Т. Шевченка НАН України, В. Огризка, экс-міністра закордонних справ України (2007-2009 рр.). Ю. Бошицького, директора Київського інституту права НАН України та А. Которовича, виконавчого директора Фестивалю віртуозів «MAESTRO-FEST».

Зокрема, серед реалізованих фондом проєктів варто виокремити меценатський проєкт «Український ренесанс», що є інтерактивною культурно-мистецькою та освітньо-просвітницькою ініціативою, яка сприяє сталому розвитку міжрегіональної та міжнародної співпраці. Проєкт націлений на відродження національних культурних традицій і збереження духовної спадщини. У рамках проєкту передбачено мистецьку реконструкцію раритетних музичних творів з золотої скарбниці XVIII століття – Нотної колекції родини Розумовських. Успішно реалізується також Цикл «Історичні концерти», присвячений визначним українським постатям, діяльність яких сприяла відродженню української культури та розвитку національного мистецтва. Освітньо-просвітницький проєкт Артплатформа «Concerthouse-project» став важливим етапом сучасного відновлення давніх національних традицій меценатства в Україні [21].

Актуальними для сучасного сценічного мистецтва є і проєкти, організовані фондом «Мистецькі надра», зокрема, проєкт «Transcarpathia: Inside and Outside», проведений у період з 31.05 по 20.06.2021.

Проект «Transcarpathia: inside and outside» – це мистецька резиденція, спрямована на дослідження унікальності Карпатського регіону через медіамистецтво. Спочатку проведення було заплановане на травень 2020 року, резиденція мала бути міжнародною платформою для митців з України (Одеса та Ужгород) і країн Карпатського регіону: Польщі, Словаччини, Чехії, Угорщини та Румунії. Мета полягала в тому, щоб художники могли глибше вивчити регіональну специфіку, обмінятися досвідом вирішення місцевих викликів та створити медіа-арт проекти, використовуючи новітні віртуальні технології, щоб донести ці питання до широкої аудиторії.

Через перехід України до «червоної зони» внаслідок пандемії COVID-19, проєкт тричі переносився і зазнав змін у форматі проведення. Зрештою, резиденцію вирішили провести тільки для українських митців. Проте організатор проєкту сподіваються, що це стане лише початком, і їм вдасться разом з партнерами створити сталу міжнародну резиденцію в Ужгороді, де художники зможуть вивчати регіональний вимір, обмінюватися досвідом і працювати з різними формами медіамистецтва [22].

Одним із благодійних мистецьких проєктів, що перебуває на стадії організації, є проєкт «Кольори свободи» (автор ідеї – Ігор Куцій). Цей проєкт анонсували у Івано-Франківську, а сам ансамбль виконаний у синьо-жовтих кольорах. У акції брали участь 100 художників, які ставлять за мету зібрати один мільйон гривень на придбання чотирьох евакуаційних багі для українських захисників. Організатор виставки, Ігор Куцій, повідомив, що фінал проєкту запланований на серпень, а результати будуть підбиті на аукціоні. «Це лише анонс, повна виставка ще не завершена. Планується 200 робіт, але наразі представлено близько 86. Офіційне відкриття виставки відбудеться у липні в Івано-Франківську», – зазначив І. Куцій. Виставка тривала до 10 травня у Палаці Потоцьких [19].

Отож, сучасні благодійні акції у сценічному мистецтві стали важливою складовою культурного життя, відкриваючи нові можливості для інтеграції творчих ініціатив у соціальні процеси. Зоряна Пелех, Ігор Куцій та інші активні

меценати відіграють ключову роль у популяризації мистецтва через благодійні проєкти, які не лише підтримують культурні ініціативи, але й допомагають вирішувати соціальні проблеми. Їхні зусилля часто об'єднують художників і глядачів у спільних творчих акціях, що сприяє розвитку культурного діалогу і підтримує важливі соціальні ініціативи, такі як допомога військовим чи внутрішньо переміщеним особам, що не лише підкреслює значення мистецтва як інструменту соціальних змін, але й демонструє потенціал сценічного мистецтва у формуванні суспільної свідомості та підтримці благодійних цілей. Творчі пошуки в цій галузі ілюструють взаємозв'язок між культурними ініціативами та соціальними потребами, зосереджуючи увагу на важливості меценатства в сучасному світі.

3.3. Рекомендації щодо покращення організації та ефективності українських благодійних заходів у мистецтві на основі успішного досвіду провідних країн

Необхідність реформування вітчизняної системи культури підкреслює потребу в освоєнні і впровадженні альтернативних механізмів фінансування цієї сфери. Одним з ключових аспектів у цьому процесі є благодійність та меценатство. На державному рівні вже давно визнано, що меценатство є важливим джерелом недержавної підтримки культурного розвитку, оскільки державні ресурси часто виявляються недостатніми для збереження і розвитку національної культурної спадщини. Однак діяльність меценатів може ефективно розвиватися лише за умови, що держава і суспільство створять для цього сприятливі умови. У загальному розумінні благодійність охоплює надання приватними особами і організаціями підтримки і матеріальної допомоги бідним, сиротам, інвалідам та іншим соціально вразливим групам. Основною рисою благодійності є її безповоротність і добровільність, а її адресатами є як окремі особи, так і суспільство в цілому [25, с. 165].

Необхідність розробки ефективної моделі вітчизняної культурної політики вимагає аналізу і врахування зарубіжного досвіду співпраці держави, бізнесу і «третього сектору» у сфері культурної політики. Розвиток провідних західноєвропейських країн підтверджує важливість благодійності як ефективної форми підтримки культурних ініціатив. Сучасна культурна політика у Західній Європі характеризується демократизацією та децентралізацією, що розширює коло учасників культурного життя. Згідно з даними організації CEREC (European Committee for Business, Arts and Culture), найбільш привабливими сферами для благодійності та меценатства є образотворче мистецтво, театр та культурна спадщина [14].

Всі європейські країни активно заохочують спонсорство та меценатство законодавчо, але основними мотивами компаній є не стільки податкові стимули, скільки високий рівень соціальної відповідальності та маркетингові цілі. У Бельгії та Великобританії підтримка культури стимулюється шляхом вилучення витрат на рекламу та маркетинг з оподаткованого доходу. В Австрії та Франції спонсорські витрати вважаються частиною маркетингових витрат компанії та не підлягають оподаткуванню.

Європейська практика державного заохочення благодійності передбачає застосування різних механізмів, таких як податкові пільги (Велика Британія, Франція, Бельгія), відсоткова філантропія (Угорщина, Румунія, Словаччина, Польща, Чехія), створення іміджу престижу та взаємовигідне співробітництво [25, с. 166].

Європейська благодійність відрізняється тим, що за надання послуг не отримується грошова чи інша винагорода; все відбувається на безкорисливій основі. Хоча відсутність фінансової складової, благодійна діяльність приносить інший важливий результат – репутацію. В рамках корпоративної благодійності, репутація може стати основою прибутку.

Корпоративна благодійність у державах Європи має кілька форм:

1. Відсоток від продажу – частина від вартості певного товару направляється на благодійність. Наприклад, з кожної купленої упаковки цукерок 10% вартості може йти на підтримку притулків для тварин.

2. Марковані товари – купівля спеціально маркованих товарів сприяє благодійності. Компанія Apple, наприклад, розробила лінійку продукції Red, частина доходів з продажу якої йде на боротьбу зі СНІДом. Подібні ініціативи є у багатьох компаніях, наприклад, Oriflame підтримує боротьбу з раком молочної залози.

3. Залучення знаменитостей – участь відомих осіб у благодійних акціях привертає увагу до проблеми, яку вирішує благодійність. Компанії, що залучають знаменитостей, можуть збільшити свій прибуток, оскільки шанувальники знаменитостей можуть стати клієнтами цих компаній.

4. Пожертви від клієнтів – клієнти підприємства можуть самостійно вирішити, на що саме вони хочуть жертвувати. Після оголошення цілі збору коштів, клієнти мають можливість внести добровільні пожертви без фіксованих сум.

5. Спонсорство – цей інструмент став популярним нещодавно і є одним із найбільш затребуваних. Спонсорство передбачає підтримку соціально значущих проектів, що допомагає просувати інтереси компанії. Закон не обмежує мету використання спонсорських коштів [2].

В європейських країнах організація благодійних заходів характеризується високим рівнем структурованості та підтримки з боку держави і бізнесу. Багато країн стимулюють благодійність через податкові пільги та інші фінансові інструменти, що заохочують як компанії, так і приватних осіб брати участь у таких ініціативах. У багатьох європейських країнах активно використовуються моделі спільного фінансування, де кошти на благодійні проекти збираються через платформи краудфандингу або організовані кампанії. Культура благодійності в Європі також часто включає залучення знаменитостей і публічних фігур для підвищення видимості і впливу благодійних заходів. А тому запозичення європейського досвіду задля розвитку благодійництва в

України є досить перспективним напрямом на сучасному етапі розвитку нашої держави. Серед рекомендацій, які мають на меті підвищити якість організації благодійних заходів в Україні, можна виокремити:

1. Впровадження прозорих механізмів звітності – необхідно забезпечити відкритість фінансових витрат і надходжень благодійних організацій, що дозволить підвищити довіру до таких заходів та залучити більше спонсорів і донорів.

2. Створення ефективної системи партнерства – рекомендується налагоджувати співпрацю між державними установами, бізнесом та неурядовими організаціями. Спільні зусилля можуть підвищити ефективність і охоплення благодійних ініціатив.

3. Використання сучасних технологій – активне впровадження платформ для краудфандингу та онлайн-ресурсів для збору коштів може значно розширити можливості для організації та просування благодійних заходів.

4. Проведення інформаційних кампаній – рекомендується розробити і реалізувати кампанії для підвищення обізнаності про благодійні проекти через медіа та соціальні мережі, що дозволить залучити широку аудиторію та підвищити участь громадськості у благодійних проектах.

5. Розвиток волонтерського руху – важливо активно залучати волонтерів до організації та проведення благодійних заходів. Наприклад, можна організувати навчання волонтерів, що дозволить підвищити ефективність їх роботи та загальну мотивацію.

6. Створення інституційних стандартів – розробка стандартів і рекомендацій для проведення благодійних заходів допоможе уніфікувати процеси, забезпечити якість та підвищити загальний рівень організації благодійних заходів.

Можна зробити висновок, що для підвищення якості організації та ефективності українських благодійних заходів у мистецтві слід впровадити кілька ключових рекомендацій. Підвищення прозорості у фінансових питаннях благодійних заходів зміцнить довіру донорів і учасників. Активне використання

маркетингових стратегій і комунікаційних каналів сприятиме популяризації подій і залученню більшої аудиторії. Залучення волонтерів допоможе забезпечити високий рівень реалізації проєктів. Вивчення міжнародного досвіду дозволить впровадити успішні практики та адаптувати їх до українських реалій.

Висновки до розділу 3

1. Сучасні тенденції розвитку благодійних акцій в європейському сценічному мистецтві включають зростаючу популярність заходів, що поєднують культурну активність з соціальною відповідальністю. Збільшується кількість благодійних концертів, вистав та фестивалів, які спрямовані на підтримку різних соціальних ініціатив і залучення широкої аудиторії. Технологічні інновації, наприклад, онлайн-трансляції та краудфандингові платформи, дозволяють розширити охоплення та залучити більше донорів. Співпраця між митцями, великими корпораціями та міжнародними організаціями сприяє створенню довготривалих програм підтримки та розвитку благодійності у мистецтві.

2. Європейські новітні мистецькі проєкти активно впливають на культурне середовище континенту, пропонуючи інноваційні підходи до мистецтва. Платформа Liveuorpe забезпечує підтримку молодим музикантам, відкриваючи для них можливості виступів та популяризації творчості в європейських концертних залах. European Creators' Lab використовують інноваційні технології VR та AR, що дозволяють митцям досліджувати нові форми вираження та взаємодії з аудиторією. Отже, європейські мистецькі проєкти не тільки підтримують інновації, але й сприяють культурному обміну та розширенню можливостей для творчих професіоналів в Європі.

3. Сучасні благодійні акції у сценічному мистецтві стали важливою складовою культурного життя, відкриваючи нові можливості для інтеграції творчих ініціатив у соціальні процеси. Зоряна Пелех, Ігор Куцій та інші активні меценати відіграють ключову роль у популяризації мистецтва через благодійні

проекти, які не лише підтримують культурні ініціативи, але й допомагають вирішувати соціальні проблеми. Їхні зусилля часто об'єднують художників і глядачів у спільних творчих акціях, що сприяє розвитку культурного діалогу і підтримує важливі соціальні ініціативи, такі як допомога військовим чи внутрішньо переміщеним особам, що не лише підкреслює значення мистецтва як інструменту соціальних змін, але й демонструє потенціал сценічного мистецтва у формуванні суспільної свідомості та підтримці благодійних цілей. Творчі пошуки в цій галузі ілюструють взаємозв'язок між культурними ініціативами та соціальними потребами, зосереджуючи увагу на важливості меценатства в сучасному світі.

4. В європейських країнах організація благодійних заходів характеризується високим рівнем структурованості та підтримки з боку держави і бізнесу. Багато країн стимулюють благодійність через податкові пільги та інші фінансові інструменти, що заохочують як компанії, так і приватних осіб брати участь у таких ініціативах. У багатьох європейських країнах активно використовуються моделі спільного фінансування, де кошти на благодійні проекти збираються через платформи краудфандингу або організовані кампанії. Культура благодійності в Європі також часто включає залучення знаменитостей і публічних фігур для підвищення видимості і впливу благодійних заходів. А тому запозичення європейського досвіду задля розвитку благодійництва в Україні є досить перспективним напрямом на сучасному етапі розвитку нашої держави.

ВИСНОВКИ

1. Аналіз джерельної бази проблеми благодійних імпрез у контексті розвитку сучасного сценічного мистецтва Європи та України показав, що в Україні благодійність у культурі стає все більш популярною, але потребує подальшого вдосконалення для забезпечення стабільності та ефективності. Європейські країни демонструють добре розвинену інфраструктуру благодійності в культурній сфері, використовуючи як традиційні, так й інноваційні методи фінансування. Як в Україні, так і в інших країнах Європи спостерігається зростання уваги до соціальних та культурних проєктів, що свідчить про позитивні зміни у фінансуванні мистецтва. Важливу роль у цьому напрямку відіграє розвиток партнерства між державними і приватними секторами для досягнення максимального ефекту від благодійних ініціатив.

2. Комплекс підходів та методів магістерського дослідження забезпечує всебічний аналіз благодійних акцій у сценічному мистецтві. Використання методів аналізу джерел, термінологічного аналізу дозволяє детально розглянути особливості благодійної діяльності, її дефініцію. Метод історико-культурного аналізу сприяє розумінню еволюції та культурних впливів на благодійність у мистецтві. Аксіологічний метод допомагає оцінити цінність благодійних ініціатив. Контент-аналіз в руслі мистецтвознавчого підходу розширює уявлення про художні аспекти та сучасний розвиток благодійності, тоді як герменевтичний та дескриптивний методи дозволяють поглибити розуміння культурно-мистецьких характеристик і впливу благодійних заходів.

3. Дослідження термінологічного апарату зазначеної проблеми визначає важливі аспекти благодійності в суспільстві як гуманістичного заклику до допомоги нужденним незалежно від їхньої національної, расової, соціальної чи релігійної приналежності. Благодійні імпрези, що поєднують мистецтво, культуру та соціальну активність, є ефективним способом залучення громадськості до доброчинної діяльності та підвищення обізнаності про важливі соціальні питання. Благодійні організації, як юридичні особи

приватного права, відіграють ключову роль у структурі благодійності, забезпечуючи організацію та проведення заходів, а також реалізацію довготривалих програм. Важливо зазначити, що такі організації користуються податковими пільгами, що сприяє ефективнішому залученню ресурсів.

4. Дослідження історії благодійності свідчить про те, що вона пройшла складний і тривалий шлях еволюції як переважно суспільна практика. Різні історичні етапи демонструють, що громадянське суспільство може займатися благодійністю лише за умови цілеспрямованого та ефективного підходу, незалежного від державного впливу.

5. Благодійність відіграє ключову роль у сучасному суспільному житті, особливо в умовах російсько-української війни, набуваючи популярності і сприяючи розвитку суспільства. У європейських країнах благодійні організації є невід'ємною частиною некомерційного сектору та демократії, впливаючи на економіку та соціальний прогрес. Різниця між благодійною та волонтерською діяльністю полягає в формі допомоги: благодійність зосереджена на фінансових внесках, тоді як волонтерство включає активну працю на благо інших. В Україні під час війни спостерігається значне зростання благодійних ініціатив, таких як фінансова підтримка ЗСУ, волонтерська діяльність і збір коштів для фронту та допомоги пораненим. Університети та освітні організації також активно підтримують, надаючи безкоштовний доступ до навчальних курсів для людей у складному становищі. Актори, співаки та мистецькі організації долучаються до донорських кампаній і поповнюють ряди ЗСУ, демонструючи високий рівень соціальної відповідальності.

6. Феномен благодійної акції в контексті сучасного сценічного мистецтва підкреслює значущу роль мистецтва у підтримці соціальних ініціатив. Такі акції не лише привертають увагу до благодійних цілей, але й надають мистецьким подіям новий соціальний вимір. Благодійні імпрези забезпечують платформу для артистів і культурних діячів активно залучатися до суспільних проблем і вносити вклад у вирішення кризових ситуацій. Через проведення благодійних концертів, вистав та інших мистецьких заходів культурні інститути та митці

стають активними учасниками соціальних змін. Таким чином, благодійні акції у сценічному мистецтві слугують не тільки як засіб збору коштів, але й як важливий інструмент для підвищення суспільної свідомості та підтримки у важкі часи.

7. Європейські новітні мистецькі проєкти активно впливають на сучасний культурний розвиток, пропонуючи інноваційні підходи до мистецтва. Онлайн-платформа OperaVision надає можливість ознайомитися з європейською оперою з будь-якої точки світу. Вона пропонує прямі трансляції виступів, інтерв'ю з виконавцями та доступ до історичних документів з різноманітних оперних бібліотек. Мета проєкту – адаптувати мистецтво опери до вимог ХХІ століття, роблячи його доступним для сучасної публіки. Особливо актуальною платформа стала під час карантину, дозволяючи мільйонам людей насолоджуватися оперою з дому. OperaVision об'єднує 29 партнерів з 17 країн, що дозволяє користувачам подорожувати світом опери, не виходячи з дому.

Платформа Liveuorpe підтримує молодих музикантів, відкриваючи для них можливості виступів та популяризації творчості в європейських концертних залах. European Creators' Lab використовує інноваційні технології VR та AR, що дозволяють митцям досліджувати нові форми вираження та взаємодії з аудиторією. Європейські мистецькі проєкти не лише підтримують інновації, але й сприяють культурному обміну та розширенню можливостей для творчих професіоналів в Європі.

8. Сучасні благодійні акції у сценічному мистецтві стали важливою частиною культурного життя, відкриваючи нові можливості для інтеграції творчих ініціатив у соціальні процеси. Активні меценати, такі як Зоряна Пелех і Ігор Куцій, відіграють ключову роль у популяризації мистецтва через благодійні проєкти, які не лише підтримують культурні ініціативи, але й допомагають вирішувати соціальні проблеми. Їхні зусилля часто об'єднують художників і глядачів у спільних творчих акціях, що сприяє розвитку культурного діалогу і підтримує важливі соціальні ініціативи, такі як допомога військовим чи внутрішньо переміщеним особам. Це не лише підкреслює значення мистецтва

як інструменту соціальних змін, але й демонструє потенціал сценічного мистецтва у формуванні суспільної свідомості та підтримці благодійних цілей. Творчі пошуки в цій галузі ілюструють взаємозв'язок між культурними ініціативами та соціальними потребами, звертаючи увагу на важливість меценатства в сучасному світі.

9. Для підвищення якості організації та ефективності українських благодійних заходів у мистецтві слід врахувати кілька ключових рекомендацій. Підвищення прозорості у фінансових питаннях благодійних заходів зміцнить довіру донорів і учасників. Активне використання маркетингових стратегій і комунікаційних каналів сприятиме популяризації подій і залученню більшої аудиторії. Залучення волонтерів допоможе забезпечити високий рівень реалізації проектів. Вивчення міжнародного досвіду дозволить впровадити успішні практики та адаптувати їх до українських реалій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азарцева Л. Вплив меценатства як форми благодійності на розвиток стародавніх культур. *Культура України*. 2015. Вип. 48. С. 86–96. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Kukl_2015_48_10.pdf.
2. Асадчев Ю. Проблемні аспекти діяльності благодійних організацій в Україні та шляхи їх вирішення. *Юрист і закон*. 2023. № 22. https://uz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/EA010473.
3. Афоніна О. Балетне мистецтво України в діалозі культур. У пошуку нових сенсів полікультурного світу. *Повоєнний діалог культур: матеріали Міжнародної наук.-практ. конф. (Київ, 2–3 лютого 2023 р.)* / упоряд. В. П. Дячук. Київ: НАКККиМ, 2023. С. 127–128. URL: https://elib.nakkkim.edu.ua/bitstream/handle/123456789/4637/Mater_konf_2_3_liutoho_2023_Diachuk_V_P.pdf?sequence=1&isAllowed=y#page=127.
4. Безугла Р. Конкурсно-фестивальний рух в Україні в часи російсько-української війни. *Збірник наукових праць: Сучасне мистецтво*. Київ: Інститут проблем сучасного мистецтва Національної академії мистецтв України, 2022. № 18. С 11–18.
5. Благодійний мистецький проєкт «Ковчег». *Zirka*. URL: <https://www.zirka-ua.com/mystetski-proekty>.
6. Благодійні організації: правові особливості їх створення та діяльності. *WikiLegalAid*. URL: <https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php>.
7. Вишнівська Т., Сварник Б. Благодійні естрадні концерти сучасного соціокультурного простору. *Актуальні дискурси мистецтва естради: традиція та європейська інтеграція*. 2023. С. 176–180. URL: https://www.researchgate.net/profile/Rostislav-Kucer/publication/372289811_ESTETIKA_VZAEMODII_AKTORIV_TA_GLADACIV_IMERSIVNOGO_TEATRU_NA_PRIKLADI_PARTICIPATORNIH_PRAKTIK/links/64ae7f15b9ed6874a51515ae/E

STETIKA-VZAEMODII-AKTORIV-TA-GLADACIV-IMERSIVNOGO-TEATRU-NA-PRIKLADI-PARTICIPATORNIH-PRAKTIK.pdf#page=176.

8. Герасименко В. В., Сотник І. М. Розвиток благодійності серед українців під час війни. *Питання сучасної науки і права*: матеріали XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти, м. Суми, 21 квітня 2023 р. Суми: Сумська філія Харківського національного університету внутрішніх справ, 2023. С. 227–229. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/91417>.

9. Гундертайло Ю. Практики психогієни як частина здорового способу життя особистості під час війни. *Проблеми політичної психології*. 2022. Вип. 26. С. 151–161.

10. Дмитрієнко М., Ясь О. Благодійність як атрибут громадянського суспільства. *Розбудова держави*. 1994. № 6. С. 38–41.

11. Дубчак Л. М. Художність театральних форм: естетико-мистецтвознавчий аспект: автореф. дис. ... канд. філос. наук: спец. 09.00.08 «Естетика». Київ, 2001. 16 с.

12. Єдопомога. URL: <https://aid.edopomoga.gov.ua/>.

13. Жерельнікова З. «Все для фронту»: благодійність та волонтерство українців з початку повномасштабної війни. *Вокс Україна*. 30 серпня 2022. URL: <https://voxukraine.org/vse-dlya-frontu-blagodijnist-ta-volonterstvo-ukrayintsiv-z-pochatku-povnomasshtabnoyi-vijny>.

14. Зарубіжний досвід взаємодії держави з підприємницькими структурами та громадськими інституціями у сфері підтримки та розвитку культури. *Портал НІСД*. URL: <https://www.niss.gov.ua>.

15. Захарчук Р. Благодійна діяльність & волонтерська діяльність: зміст та форма. *Наукові записки*. 2023. № 14. С. 308–313. URL: <https://pravo.cusu.edu.ua/index.php/pravo/article/view/313/318>.

16. Касім Г. Ю. Нові польські запозичення в українській мові: примхи мовців чи потреби мови? *Слов'янський збірник*. 2015. С. 166–174.

17. Кідфрендлі. URL:
https://www.facebook.com/groups/kidfriendly/?locale=uk_UA.
18. Костинюк Л. Роль театрального мистецтва у часі війни. *Zbruc*. 12 квітня 2023. URL: <https://zbruc.eu/node/115133>.
19. Лазорик Я. У Івано-Франківську представили виставку картин «Кольори Свободи». Відео. *RAI Media Group*. 10 травня 2024. URL: <https://rai.ua/novyny/u-ivano-frankivsku-predstavyly-vystavku-kartyn-kolory-svobod-y-video>.
20. Меценатство, як поклик. *TCH*. 18 вересня 2023. URL: <https://tsn.ua/ukrayina/mecenatstvo-yak-poklik-2410429.html>.
21. Меценатський проєкт «Український ренесанс». *Культурно-мистецький благодійний фонд «Київ-Класік»*. URL: <https://www.kyiv-clasic.com.ua/fond/spilka-fond/xiii-metsenatskyu-proiekt/>.
22. Мистецька резиденція Transcarpathia: Inside and Outside. *DOFA Fund*. URL: <https://dofa.fund/projects/inside-and-outside/>.
23. Мистецькі проєкти. *Zirka*. URL: <https://www.zirka-ua.com/mystetski-proekty>.
24. Набоков Р. Благодійна імпреза як визначальний орієнтир культурно-мистецької діяльності в умовах сьогодення. *Культура України*. 2023. Вип. 29. С. 27–36. URL: <http://ku-khsac.in.ua/article/view/276282>.
25. Омецінська М. Сучасний стан благодійності та меценатства в Україні: проблеми та перспективи розвитку. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтва*. 2010. № 3. С. 164–168.
26. Пархомчук В. Сучасні тенденції розвитку благодійництва. *Студентський вісник Національного університету водного господарства та природокористування*. 2021. Вип. 1 (15). С. 87–90. URL: https://ep3.nuwm.edu.ua/21906/1/%D0%9F%D0%B0%D1%80%D1%85%D0%BE%D0%BC%D1%87%D1%83%D0%BA%20%D0%92.%D0%9F._%D0%B2%D0%B8%D0%BF1%2815%292021.zax.pdf.

27. Пасічник М.С. Історія України: державницькі процеси, розвиток культури та політичні перспективи. Київ: Знання, 2005. 735 с.

28. Пасічніченко С. Благодійність як соціальний феномен та основа формування соціальної допомоги. *Право і суспільство*. 2014. № 1. С. 87–92. URL:

http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21D BN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Pis_2014_1_19.pdf.

29. Покинута військова техніка, тепловізор та шматки обстріляного асфальту: як мистецтво реагує на війну. *Суспільне. Культура*. 24 лютого 2024. URL:

<https://suspilne.media/culture/690084-pokinuta-vijskova-tehnika-teplovizor-ta-smatki-obstrilano-asfaltu-ak-mistectvo-reague-na-vijnu/>.

30. Про благодійну діяльність та благодійні організації: Закон України № 5073-VI від 05.07.2012. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2013. № 25. ст.252. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17#Text>.

31. Про гастрольні заходи в Україні: Закон України № 1115-IV від 10.07.2003. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2004. № 7. ст.56. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1115-15#Text>.

32. Програма грошової допомоги «Спільно» від ЮНІСЕФ для українців. *UNICEF*. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/spilno-cash-transfers>.

33. Проєкт \$1k Україна. URL: <https://www.1kproject.org/>.

34. Пустишева В., Рудницька О. Розвиток благодійності у Великобританії в XIX столітті. *Сучасні тенденції розбудови правової держави в Україні та світі: збірник наукових статей*. 2019. С. 281–284. URL: http://eprints.zu.edu.ua/30315/1/%D0%9F%D1%83%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%88%D0%B5%D0%B2%D0%B0_%D0%BC%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D1%82_%D0%B7%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%20%D0%96%D0%9D%D0%90%D0%95%D0%A3%202019%20%D0%B3%D0%BE%D1%82%D0%BE%D0

%B2%D0%B8%D0%B9.-%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D1%86%D1%8B-281-284.pdf.

35. Руских В. Поняття, сутність та види благодійної діяльності. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2014. Вип. 29. С. 184–187. URL: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/nvuzhpr_2014_29\(2.3\)_46.pdf](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/nvuzhpr_2014_29(2.3)_46.pdf).

36. Сербин Р. Теоретико-правові засади поняття благодійної діяльності. *Актуальні проблеми держави і права*. 2015. Вип. 75. С. 412–416. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/apdp_2015_75_61.pdf.

37. Скавронська І., Гончарук А. Тенденції розвитку креативних індустрій в країнах Європейського Союзу. *Молодий вчений*. 2016. № 4 (31). С. 201–204. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/molv_2016_4_50.pdf.

38. Солдатенко О. Тенденції сучасного європейського мистецтва, що впливають на соціокультурну сферу в Україні. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. Вип. 66. С. 55–61. URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/66_2023/part_3/66-3_2023.pdf#page=55.

39. Ступак Ф.Я. Благодійні товариства Києва (др. пол. XIX – початок XX ст.) : Монографія. Київ, 1998. 209 с.

40. Шумакова С. Сценічне мистецтво: методологічна стратегія філософсько-культурологічних інтерпретацій сенсів. *Проблеми методології сучасного мистецтвознавства та культурології*. 2021. С. 152–153. URL: https://mari.kiev.ua/sites/default/files/conf_docs/tesy/2021-12/Methodology_Tesy_16-17_11_2021.pdf#page=152.

41. About UNHCR. The UN Refugee agency: official site. URL: <https://www.unhcr.org/about-unhcr>.
42. Creative Industries Mapping Documents 2001. Department for Digital, Culture, Media & Sport. April 9, 2001. URL: <https://www.gov.uk/government/publications/creative-industries-mapping-documents-2001>.
43. Dubisz S., Uniwersalny słownik języka polskiego, red. t. 1–4, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2003. S. 1202.
44. European Creators' Lab. URL: <https://www.european-creators-lab.com/en/>.
45. Gate to Ukraine. URL: <https://gate.org/get-help/>.
46. Liveurope. URL: <https://liveurope.eu/>.
47. Opera Vision. URL: <https://operavision.eu/>.
48. UN Creative economy report 2010. Creative economy: a feasible development opinion. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/ditctab20103_en.pdf.
49. Partnerships. Concerts. URL: <https://liveurope.eu/concerts>

ДОДАТКИ

Додаток А

Словник термінів

А

Арт – проект – завершена серія мистецьких спроб, спрямованих на створення інноваційного твору мистецтва з обмеженими ресурсами та часом, відома як мистецький проект.

Аукціон – спеціально організований, нерегулярний ринок, на якому товари продаються на відкритих торгах тому, хто запропонував найвищу ціну.

Б

Бенефіціар — фізична особа, неприбуткова організація, територіальна громада, яка отримує благодійну допомогу від одного з благодійників для досягнення своїх цілей.

Благодійна діяльність – добровільна допомога для досягнення цілей, визначених Законом України «Про благодійну діяльність та організації», вважається благодійною, не потребує отримання прибутку чи компенсації з боку бенефіціара. Акт не вимагає оплати особистих чи майнових витрат.

Благодійна організація — основною метою благодійної організації є здійснення благодійної діяльності в одній або кількох сферах, визначених Законом, і тому вона регулюється приватним правом.

Благодійник — це фізична або юридична особа приватного права, зокрема благодійна організація, яка добровільно здійснює одну чи декілька категорій благодійної діяльності.

Благодійні акції – це заходи, які організовуються з метою сприяння взаємодопомозі, підтримки тих, хто потребує допомоги, а також безпосередньої допомоги на благодійність через спеціально призначені благодійні організації.

В

Волонтерська акція – це ініціатива, спрямована на допомогу спільноті, природі, чи тим, хто потребує допомоги. Вона може бути у різних форматах та мати унікальний характер, але завжди передбачає спільну волонтерську роботу.

Волонтери приділяють свій час та зусилля, щоб поліпшити життя інших або допомогти розвивати громаду.

Д

Донат є формою благодійної допомоги. Слово походить із соціальних мереж і запозичене. Зрештою, пожертви збирають стримери, блогери та ютубери. Зараз компанії використовують веб – сайти чи сторінки в соціальних мережах для збору пожертвувань для ЗСУ.

З

Захід (концерт) – виконання на публіці балетних, естрадних та інших номерів, музичних творів за певною програмою.

К

Краудфандинг (від англ. crowdfunding) — це спосіб збору коштів на розвиток певного проекту за рахунок добровільних внесків небайдужих людей на спеціалізованих онлайн-платформах.

О

Онлайн захід (онлайн івент) – цей універсальний формат івентів підходить для різноманітних заходів, від ділових зустрічей до розважальних. Недоліком є відсутність живого спілкування, а от економічність, можливість організації заходів з будь – якої точки світу – усе це плюси. Організовуючи онлайн-подію, ви можете гарантувати, що буде можливість відтворити усе бажане все: від спікерів до інтерактивів, виступів артистів, ведучих та шоу.

Ф

Фандрайзинг (збір коштів) – це залучення зовнішніх ресурсів для реалізації суспільно значущої місії, культурної програми чи підтримки існування організації. Процес збору коштів передбачає пошук потенційних донорів, якими можуть бути фізичні особи чи компанії.

Ш

Шоу – розважальний захід, що має постанов чий характер, розбіжний з реальністю. В цьому випадку видовище привалює над змістом. Перевага на боці світлового та музичного рішення, створенні аудіо-візуальних спец ефектів.

Додаток Б

Дизайнерка Мальва Вербицька.

Фото – звіт придбаних автівок для ЗСУ.

Джерело: <https://elle.ua/ludi/novosty/blagodiyni-iniciativi-yaki-nablizhayut-ukrainu-do-peremogi/>

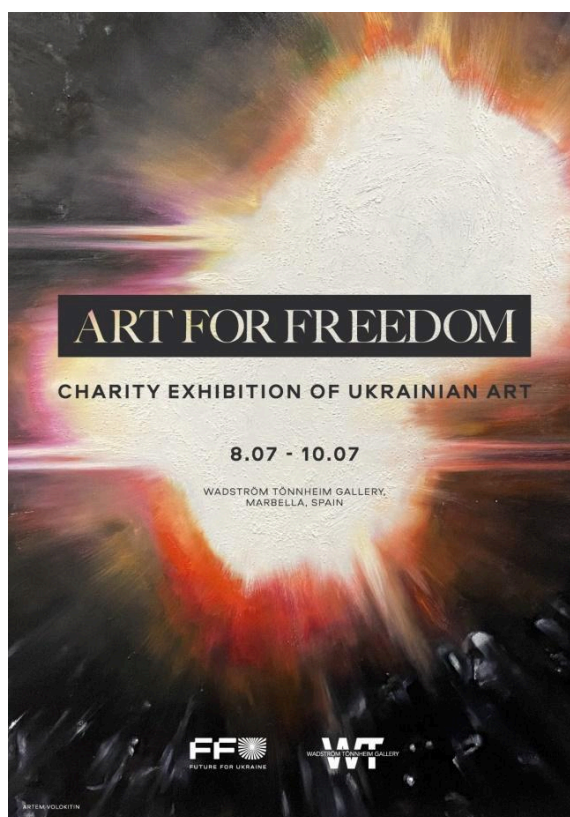
Додаток В

Афіша вистави «Morituri te salutant» від Національного академічного драматичного театру ім. Івана Франка на чеському стримінговому сервісі Dramox.

Джерело:

<https://www.dramox.com.ua/teatry/216-nacionalnij-akademichnij-teatr-imeni-ivana-franka/341-morituri-te-salutant>

Додаток Г

Афіша виставки сучасного українського мистецтва в Іспанії.

Джерело: <https://elle.ua/ludi/novosty/blagodiyni-iniciativi-yaki-nablizhayut-ukrainu-do-peremogi/>

Додаток Г

Афіша благодійного мистецького заходу «На часі» у м. Київ.

Джерело: <https://elle.ua/ludi/novosty/blagodiyni-iniciativi-yaki-nablizhayut-ukrainu-do-peremogi/>

Додаток Д

Фото з благодійної театральної читки п'єси «Ми готові до війни».

Джерело:

<https://orest.com.ua/event/blagodijna-teatralna-chitka-p-yesi-mi-gotovi-do-vijni-v-goteli-fairmont-grand-hotel-kyiv>

Додаток Е

Зйомки благодійного відеоролику «Зозуля»

Режисерка Вікторія Самійленко

Джерело: <https://www.youtube.com/watch?v=EUDyALjhhXo>

*Додаток**Є*

Тимчасовий притулок для ВПО
у Львівському драматичному театрі імені Леся Курбаса.
Джерело: <https://ukrainer.net/volonterstvo-kulturnykh-zakladiv/>